

GYAKORLAT

VII

É s ha már átdolgozásért kiáltó régi és nagyra becsült dokumentumainknál tartunk, vegyük szemügyre az Amerikai Egyesült Államok Alkotmányának Első Kiegészítését is. Így szól:

„A Kongresszus nem hoz törvényt vallási szervezetek vonatkozásában, nem tilthatja azok szabad működését, nem korlátozhatja a szólásszabadságot, sem a sajtószabadságot, sem az emberek ama jogát, hogy békésen összegyűljenek, és petíciót nyújtsanak be a kormányhoz sérelmeik jogorvoslatának érdekében.” Ez itt legalább három önálló kiegészítés, de inkább öt, ezeket kapcsolták össze egyetlen szűnni nem akaró – dr. Seuss valamelyik végtelenített állatára emlékeztető – mondattá. Mintha egy kenyéren-vízen koplaltatott, kiéheztetett személyből – hirtelen szabadulván – egyszerre feltörne az összes ínycsafalat neve, amelyekről odáig csak álmodhatott.

Amikor 1778-ban James Madison megszerkesztette az első tíz kiegészítést, a Jogok Nyilatkozatát, a tulajdonnal rendelkező férfiak oly mérték-

ben ki voltak éhezve a szabadságra, hogy Madison összesen kétszázötven, kormányhatalmat korlátozó javaslatot alkotott, lehetett választani. (Véleményem szerint a jóllakott emberek többsége mindenekelőtt egyetlen dolgot akar a kormánytól, és ez – képletesen szólva – a cinkelt lapokkal való játszás joga. Ronald Reaganról meg is fogják kapni.)

Az Amerikai Polgárjogi Szövetség (ACLU¹) egyik ügyvédjének elmondtam, hogy az Első Kiegészítést sokkal jobban is meg lehetett volna szövegezni.

„Talán – felelte az ügyvéd – Madison nem gondolta, hogy ennyire komolyan fogjuk majd venni.” Szerintem ebben is lehet valami, bár az az ügyvéd inkább kényszeredetten élcelődött. Amennyire viszont én tudom, Madison nem nevetett, és más módon sem érzékeltette fenntartásait, midőn Thomas Jefferson (rabszolga-tulajdonos) a philadelphiai alkotmányozó nemzetgyűlést félistenek találkozójának nyilvánította. Azok, akik az Olümposz hegyére vezető út kétharmadán már túl vannak, esetleg nem veszik olyan komolyan a Jogok Nyilatkozatának fesztelen, félistenektől eredő ígéreteit, mint mi, perlekedő halandók, akik hajlamosak vagyunk tiszteletben tartani őket.

Azt is mondta még az az ügyvéd, hogy nekem mint írónak inkább csodálnom illenék Madison félreérthetetlen szavait, melyek egy villanykapcsoló egyenességét tükrözik. Be. Ki. Más lehetőség nincs, az erőteljes tagadó szerkezetek ezt ki-

¹ American Civil Liberties Union.

zárják. „...A kongresszus *nem* hoz törvényt arról... *nem* lehet megszegni... Egy katonát *sem* lehet... háborgatni, *nem* lehet megidézteni... Senkit *nem* állíthatnak törvényszék elé.. az esküdt-szék által megtárgyalt tényt többé *nem* lehet... *nem* szükséges... újra értelmezni...” A Kiegészítések sorai között nem találunk semmi ilyesmit: „megfelelő körülmények között”, „ahol ez lehetséges”, „ha a Kormány jónak látja”. James Madisonnak hála, alkotmányos államéletünk hosszú történelmének – Svájcét kivéve a leghosszabb összefüggő alkotmányos államélet a világon – minden pillanatában villanykapcsolóként működött a Jogok Nyilatkozatának néhány különleges betoldása. Vagy ki, vagy be.

Számomra az Első Kiegészítés úgy hangzik, mint egy álom, nem pedig úgy, mint egy törvény. Ha védelmezem – és ezt gyakran teszem – azt a jogot, hogy bárki bármit mondhasson vagy ki nyomtathasson, olyan elvontnak érzem magam, mintha valakinek az álmában lennék szereplő. Oly *tragikus* ez a szabadság, hiszen oly végtelen a gonoszság, amelyet a büntetlenség birtokában néhány ember büszkén hoz nyilvánosságra. És ezért újra meg újra, ha az Erkölcös Többség, vagy az Asszonyok a Pornográfia Ellen, vagy hasonló szervezetek valamely dühösebb képviselőjével keveredek vitába, gyorsan megkapom, hogy bátorítója vagyok a nők elleni erőszaknak meg a gyermekpornográfiának.

Amikor még járatlan voltam az efféle szóváltások terén, elővigyázatlanul megkérdeztem fundamentalista keresztény ellenfelemet („Ó, ugyan

már, tiszteletes uram''), tud-e bárkiről is, akit valamely könyv tett volna tönkre. (Mark Twain azt állította, hogy őt a Biblia pikáns részei tették tönkre.)

A tiszteletes megörült a kérdésnek. Közölte, hogy Oregonban egy férfi, miután elolvasott egy pornókönyvet, megerőszakolt egy boltból hazafelé igyekvő tizenéves szüzet, azután egy törött kólásüveggel megcsonkította. (Biztos vagyok abban, hogy az eset valóban megtörtént.) A vita egyébként akörül forgott, hogy bizonyos szülők bizonyos könyveket mindenáron el akarnak távolítani az iskolai könyvtárakból és a tanmenetből is, mondván, hogy sértőek, vagy erkölcsileg károsak. A szóban forgó könyvek egyébként eléggé visszafogottak és tiszteletre méltóak. Hebe-hurgya kérdésem segítségével viszont módot adtam a tiszteletes úrnak, hogy ezeket a könyveket is összefüggésbe hozza a legundokabb szexuális bűnökkel.

A tiszteletes úr és követői által kipellengérezett könyvek egyikét én írtam. Semelyik sem volt pornográf, bár a tiszteletes úr szerette volna elérni, hogy a hallgatóság mindet pornográfnek tartsa. (*Az ötös számú vágóhíd* című könyvemben egyszer valóban leírtam ezt a szót: „anyabaszó”. A mondat így szólt: „Menj le az útról, te gyagyás anyabaszó.” 1969 óta, amióta csak ez a kötet megjelent, a gyerekek állandóan közöszlőni próbálnak az édesanyjukkal. Hogy mikor hagynak fel ezzel, ma még nem lehet tudni.) *Az ötös számú vágóhíd*-nak, James Dickey *Szabadulásának*, J. D. Salinger *Zabhegyezőjének*, Judy Blume néhány könyvé-

nek és még pár másik regénynek a tiszteletes úr véleménye szerint az a hibája, hogy sem a szerzők, sem a szereplők nem példázzák a tiszteletes úr által elképzelt keresztényi magatartás és világnézet ideáljait.

A tiszteletes úr, aminthogy ehhez joga volt, leplezetlen támadást indított az amerikaiak félisten-adta joga ellen, az ellen, hogy minden eszmét – az övét is – jogos legyen taglalni. És támadást intézett a tiszteletes úr az Alkotmány ellen is, csak mert kimondja, hogy a kormányzat (ideértve a közoktatást is) egyik hitet sem helyezteti a másik fölé, ráadásul a törvény erejével.

A tiszteletes úr tehát nem volt álszent. A maga módján nem kevesebbet akart kifejezni, mint azt, hogy az Első Kiegészítés egyáltalán nem szent ereklye, meg hogy a pornográfián kívül egyéb eszméket és képzeteket is rendőrileg kell kivonni a forgalomból, és hogy az ő általa vallott keresztény tanokat az ország hivatalos vallásává kell nyilvánítani. Őszintén hitte ő, hogy *Az ötös számú vágóhíd* valahogyan a poklok örökéggő kemencéjébe juttatja az olvasót (lásd: V. Szent Pius által életbe léptetett szentmise), ami (időtartam tekintetében) még a szennyes fotográfiák által felgerjesztett ember erőszakátélénél és gyilkolásánál és csonkításánál is rosszabb.

Valójában részvétet éreztem a tiszteletes úr iránt. (Ez nálam hamar megy.) Nem televíziós prédikátor volt (őket könnyű hitelesen karikírozni), bár időnként feltehetően ő is hirdette az igét a rádióban. (Mind hirdeti az igét a rádióban.) A tiszteletes úr kereszténysége alapján véve őszinte volt,

jól bánt a családjával, és kétségtelenül ügyesen utánozta az általa elképzelt krisztusi életformát. Nem voltak szexuális tévelygései, és nem érzett kóros vágyat az evilági javak birtokba vételére, s a többi, s a többi. Kiterjedt közösséget igyekezett összetartani, amelynek kovásza a közösen vallott hit és értékrend volt. A segítségnyújtásnak ez a módja beteg és egészséges, gazdag és szegény számára egyaránt sokkal megbízhatóbb, mint bármely kormányzat által kitalált megoldás. (Végül is tanultam én antropológiát, a zsigereimben érzem, hogy az emberi lények nem nagyon szeretik az életet, ha nem tartoznak egy bizonyos darabka ingatlan körül megszerveződő klán kötelékébe.)

Az igazságügyi miniszter Pornográfia Ellenes Bizottsága – ezt a vándorcirkuszt a Reagan-kormányzat utaztatja a csúnya könyvek és fotográfiák nyomában – más lapra tartozik. Legalább két bizottsági tagról kiderült, hogy maguk is megmártóztak a szexuális és pénzügyi rémtettek mocsarában. A klánkötelék érzése persze nem hagyott kívánnivalót, csak hogy ebben az esetben a családi birtok a Fehér Ház volt, s egy szeretetre méltó, álmos, szórakozott vén mozisínész játszotta a birtok totemoszlopának szerepét. A zagyva eszmék kotyvalékát hirdető bizottsági tagok a Tridenti Zsinatot is megszegyenyítették alantas és klinikai szempontból is tébolyultnak minősülő fantazmagóriáikkal. Szerintük helyes, ha a polgár lőfegyvereket vásárolhat magának. Azt vallják, hogy a nicaraguai kontrák nagyban hasonlítanak Thomas Jeffersonra és James Madisonra; meg hogy a palesztinokat minden adódó

alkalommal a „terroristák” jelzővel kell illetni. Azt tartják, hogy az anyaméh tartalma a kormány tulajdona; meg hogy az Amerikai Polgárjogi Szövetség felforgató szervezet; meg hogy a Hegyi Beszéd és a hasonló szövegek mind szocialista és kommunista, tehát Amerika-ellenes uszítás; és hogy mindenki magának köszönheti az AIDS-ét, kivéve a kórház egérfogójában vérátömlesztés útján fertőzötteket; hogy a milliárd dolláros repülőgépek megérik az árukat; s a többi, s a többi.

Az igazságügyi miniszter Pornográfia Ellenes Bizottsága harsány csepűrágás volt. A Fehér Ház így akarta felhívni a figyelmet önnön ájtatosságára. Erre irányultak a szexuális tárgyú főcímek, meg az a burkolt vád, hogy a szólásszabadság védelmezői a gyermekek lelkesült megrontói, a nemi erőszak hívei, s a többi, s a többi. (Eközben Reagan más támogatói eldugják a közalapítványi pénzeket, és lesöprik a bankok padlását.)

Szóval, amikor a Bizottság elvetődött New Yorkba, kérvényeztem, hogy megjelenhessek a színe előtt. Elutasítottak. Ezt szerettem volna ott elmondani: „Sok szívet tépő vallomást elolvastam azok közül, amelyek a Bizottság fórumán hangzottak el a szavak és fotográfiák kártékonyságáról. Felnyílt a szemem a látásra. Megértettem végre, hogy Kormányunknak rendelkeznie kell a szavak és fotográfiák elkobzásának jogával, mert a szavak és fotográfiák szexuális tébolyhoz és bűnözéshez vezetnek. János apostol szavaival: »Kezdetben vala az Ige.«

Szavak írásából élek. Elszégyelltem magam. Te-

kintettel arra, hogy a szabadon terjeszthető eszmék veszélyt jelentenek a társadalomra, mindekelőtt a kicsinyekre, esedezem, hogy a Kormány vonja ki munkáimból a veszélyes gondolatokat. A Kormány mentsen meg engem önmagamtól. Esedezem választott vezetőink segítségéért: hozzák összhangba az én gondolataimat az övékével és azokéval, akik órájuk szavaztak. Így volna demokratikus.

Ha megkésve is, hadd tegyem jóvá bűneimet. Hadd hívjam fel ezen Bizottság és az igazság bajnoka, Edwin Meese – őt külön is áldja meg az Isten – szíves figyelmét az eredendő pornográfiára, minden pornográfia ősforrására, a mérgezett gyümölcsöt termő fa gyökerére. Fennhangon olvasnék, tehát a huszonegy éven aluliak hagyják el a termet. A szívpanaszoktól szenvedő huszonegy éven felüliek, és azok, akik akár egy pillanat alatt is hajlamosak nemi erőszak elkövetésére, szintén távozzanak. Senki ne mondja, hogy nem idejében szóltam.

Önök, Bizottsági Tagok, nem mehetnek ki, bárminő szennyet is kavarnának fel a tanúk. Nem lesz könnyű. Bátornak kell lenniük. Önök az én szememben a szennyecsatorna asztronautái.

Készen állnak? Szorosan zárják le szemüket, ujjukkal dugaszolják el fülüket, mert indítok:

»A Kongresszus nem hoz törvényt vallási szervezetek vonatkozásában, nem tilthatja azok szabad működését, nem korlátozhatja a szólásszabadságot, sem a sajtószabadságot, sem az emberek ama jogát, hogy békésen összegyűljenek és

petíciót nyújtsanak be a kormányhoz sérelmeik jogorvoslatának érdekében.«”

Vicc vége.

(Ezt a részt akkor írtam, amikor hazaértem a pennsylvaniai Hellertownból, ahol egykori katonatársamat, Bernard V. O'Hare-t temettük el. A könyvben még többször fel fog bukkanni a neve. Pályájának első felében örökké dohányzó kerületi ügyész, pályájának második felében, amíg csak 1990. június 9-én, nem sokkal éjfél után a rák el nem vitte, örökösen dohányzó védőügyvéd volt. Amikor még kerületi ügyész volt, megkérdeztem tőle, hogy jót tesz-e a vétkesek börtönbe vetésével. Ezt felelte: „Nem. Azt hiszem, az embereknek nélkülem is van épp elég bajuk.” Ennek nem sok köze van az Első Kiegészítéshez. Csak ahhoz, hogy nagyon elhagyatottnak érzem magam O'Hare nélkül. A *Függelék*-ben elolvashatják, mit írt hosszú barátságunkról a hatvanadik születésnapomra, a Jill-féle Emlékönyvbe.)

Forrás: Kurt Vonnegut: *Halálnál is rosszabb*. Budapest, Maecenas, 2004.)

Kérdések:

1. Mi a tárgya?

2. Milyen részekből áll a gondolatmenet?

3. 1. szakasz: Mely alapjogokról lesz szó?

A szerző egyetért-e az I. kiegészítéssel, vagy támadja azt?

Mit állít az ügyvéd, miért jó a szövegezése az I. kiegészítésnek?

4. 2. szakasz: Mik a kategorikus védelem problémái?

Mi a tiszteletes érve?

5. 3. szakasz: Mi a tiszteletes álláspontjának elvi alapja?

Mi a jelentősége annak, hogy a tiszteletes „nem álszent”?

6. 4. szakasz: Miben különbözik a politikusok álláspontja a tiszteletesétől?

Miért kevésbé hiteles az ő álláspontjuk?

7. 5. szakasz: Milyen stíluseszközt használ a szerző a politikusok álláspontja ellen?

Mi dönti el a vitát végérvényesen (konkluzív módon)?

[II. 1.] Törvény

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról¹

II. Cím

AZ ELŐZETES LETARTÓZTATÁS

Az előzetes letartóztatás feltétele

129. § (1) Az előzetes letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.

(2) A terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban, és akkor van helye, ha

a)* megszökött, a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, vagy szökést kísérelt meg, illetőleg az eljárás során ellene újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult,

b) szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható,

c) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén, különösen a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást,

d) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

Kérdések:

- 1. Mire utal az „előzetes” jelző?***
- 2. Mi a különbség a (2) a) és b), c), d) pontok között?***
- 3. Mit takarhat a „más ok” a b) pontban?***
- 4. Mit jelent a „megalapozottan feltehető” fordulat?***

¹ A törvényt az Országgyűlés az 1998. március 10-i ülésnapján fogadta el. A kihirdetés napja: 1998. március 23.

* A 129. § (2) bekezdésének a) pontja a 2002: I. törvény 77. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

[II. 2.] Indokolás

1998. évi XIX. törvény indokolása a büntetőeljárásról

VIII. F E J E Z E T

A KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK

A kényszerintézkedések az eljárásban részt vevő, illetve a kényszerintézkedéssel érintett személy akarata ellenére foganatosított eljárási cselekmények. Az állam jogosult, de egyben köteles is a bűncselekmény elkövetőjével szemben a büntetőjogi igényét az igazságszolgáltatás szervei útján érvényesíteni. Ez egyben meghatározza a büntetőeljárásnak a polgári eljárással szembeni elvi különbségét, és ebből adódik a két eljárásnak a személyekkel szembeni lényeges különbözősége.

A büntetőeljárásban rendszerint érdek fűződik a terhelt jelenlétéhez, valamint a bizonyítás szempontjából nélkülözhetetlen személyek és dolgok rendelkezésre állásának biztosításához. A terhelt jelenlétének és a dolgok rendelkezésre állásának biztosításához nemcsak a bizonyítás, hanem a végrehajtás érdeke is fűződhet. Emellett – mint bármely más eljárásban – érdek fűződik az eljárás rendjének megtartásához, valamint ahhoz, hogy az eljárási kötelezettségeket teljesítsék.

A büntetőeljárás jellegéből adódóan mindig megvan annak a lehetősége, hogy ezeknek az érdekeknek önkéntesen nem, vagy nem megfelelő módon, illetőleg mértékben tesznek eleget. Ezért fenn kell tartani a kikényszerítés lehetőségét, hogy az erre hivatott szervek a jogukat és a kötelezettségeiket kényszerítő erő közbevetésével is gyakorolhassák.

A kényszerintézkedések mindig személyes jogok korlátozásával, megszorításával, elvonásával járnak, ezért a szabályozásnak nem egyedül az eljárásjogi érdekekre kell ügyelnie, hanem arra is, hogy megfelelő garanciát nyújtson a kényszerintézkedések önkényes alkalmazásával szemben. A két érdek összeütközése szükségszerű, kiegyenlítésük a szabályozás egyik alapkérdése.

A törvény alapján kényszerintézkedés a büntetőeljárásban rendelhető el, és alkalmazható, tehát általános feltétele nyilvánvalóan ugyanaz, mint magának a büntetőeljárásnak, a bűncselekmény gyanújának megléte. A 60. § a kényszerintézkedésekre általános érvennyel fogalmazza meg a szükségességgel párosuló arányosság törvényi követelményét. A törvény e törvényi követelmény érvényesüléséhez az alkalmazható kényszerintézkedéseknek a hatályos szabályozásnál szélesebb körét tartalmazza.

A törvény abból indul ki, hogy a kényszerintézkedések fogalmilag olyan jogsértések, amelyeket a törvény alapján engedélyezni lehet. Ez az engedélyezés mindig mérlegelést igényel, mérlegelni kell az emberi jogok tisztelete és az eljárás érdeke között és az arányosság kérdésében is. Ezért a törvény a kényszerintézkedésekről való döntést alapvetően a bíróság jogosultságaként (örizetbe vétel, előzetes letartóztatás, ideiglenes kényszergyógykezelés, lakhelyelhagyási tilalom, házkutatás, motozás, lefoglalás, zár alá vétel, rendbíróság, elővezetés), emellett egyes esetekben az ügyész (örizetbe vétel, motozás, lefoglalás, rendbíróság, elővezetés) és csak néhány esetben (örizetbe vétel, motozás, lefoglalás, elővezetés) a nyomozó hatóság jogosultságaként határozza meg. A törvény késedelmet nem tűrő esetben megengedi a kényszerintézkedés elrendelő határozat nélküli végzését (házkutatás, motozás, lefoglalás).

Ilyenkor azonban utólag be kell szerezni a döntésre jogosult határozatát, és ha ilyen határozat nem születik, a kényszerintézkedés eredménye bizonyítékként nem használható fel.

A törvény valamennyi kényszerintézkedés fogalmát meghatározza, pontosítja a tartalmukat, és megjelöli az elrendelésre jogosultakat. A törvény az Európai Emberi Jogi Egyezményrel összhangban újrafogalmazza az előzetes letartóztatás elrendelésének feltételeit, és a kiváltására egyrészt bevezeti az óvadék intézményét, valamint az útlevél elvételét, másrészt bővíti a lakhelyelhagyási tilalom végrehajtási módozatait.

A törvény a kényszerintézkedéseket külön fejezetben tartalmazza, ami azonban nem jelenti azt, hogy a kényszerintézkedésekről csak itt van szó. A törvény más helyen további kényszerintézkedéseket, illetve eljárási szankciókat tartalmaz az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt előkerítése végett (elfogató parancs), a rend fenntartása érdekében (helyszínről való eltávolíttatás, a tárgyalásról való kiutasítás, kivezettetés, huszonnégy órás őrizet, okozott költség megtérítésére való kötelezés), továbbá konkretizálja a rendbírság alkalmazhatóságát (védő, tanú, szakértő, kiskorú gondozója stb.). Fogalmilag a titkos adatszerzés intézménye is a kényszerintézkedések közé lenne sorolható, hiszen az érintett akarata ellenére történik a foganatosítása. A törvény a titkos adatszerzésről, az intézmény sajátosságai miatt külön Címben rendelkezik.

A törvény a hatályos Be.-től eltérően következetesen végigviszi a szabályozást a kényszerintézkedés elrendelésétől egészen a kényszerintézkedés alá vetett személy konkrét fizikai érintettségéig, vagyis végigköveti a kényszerítés folyamatát, és rendelkezést tartalmaz a testi kényszer alkalmazására is.

[...]

II. Cím

Az előzetes letartóztatás

[A 129. §-hoz]

A törvény – hasonlóan a többi kényszerintézkedéshez – az előzetes letartóztatás fogalmát is meghatározza.

A jogintézmény alapvető célja a terhelt jelenlétének, illetőleg az eljárás sikerének biztosítása, valamint az, hogy megakadályozza a terheltet a bűncselekmény befejezésében vagy újabb bűncselekmény elkövetésében.

A törvény ezekre a célokra figyelemmel fogalmazza meg az előzetes letartóztatás elrendelésének különös feltételeit.

A törvény nem tartja fenn önálló okként a hatályos szabályozás azon rendelkezéseit, miszerint a terheltet a szökés, illetve az elrejtőzés veszélye, valamint szabadságvesztéssel fenyegetett újabb szándékos bűncselekmény elkövetése miatt is le lehet tartóztatni. A szökés veszélyét a gyakorlatban mechanikusan állapítják bizonyos tárgyi súlyú bűncselekmények esetében. A törvény szerint önmagában a bűncselekmény büntetési tételének alapul vétele nem elegendő az előzetes letartóztatás elrendelésére. Arra kell megalapozott következtetést levonni, hogy a terhelt eljárási cselekményeknél való jelenléte másképp nem biztosítható. Az újrafogalmazott különös okok rendszerében a bűncselekmény tárgyi súlya, illetve a szökés és elrejtőzés veszélye lehet olyan körülmény, amely a (2) bekezdés *b)* pontja szerinti letartóztatási okot megalapozhatja.

A terhelt ellen folyamatban lévő eljárás alatt újabb bűncselekmény elkövetése esetén nem lehet előrehozott szankció az előzetes letartóztatás: ha az újabb bűncselekmény miatti letartóztatása szükséges, azt el kell rendelni, de a bűnismétlés annak megalapozott feltételezésére is alapot adhat, hogy szabadlábon hagyása esetén újabb, szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményt követne el.

A törvény 129. §-a (2) bekezdésének *c*) pontja a hatályos Be. 92. § (1) bekezdésének *b*) pontját konkretizálja, nem taxatív felsorolást adva a bizonyítás megghiúsításának módozatairól, illetve kiterjeszti a bizonyítás megnehezítésére vagy veszélyeztetésére is. Ez a rendelkezés áll összhangban a tanúk védelmére vonatkozó szabályokkal is.

Kérdések:

- 1. Mi a különbség indoklás és kommentár között? Hallott-e már korábban róluk?***
- 2. Milyen formáit ismeri a szabadságelvonnásnak?***
- 3. Milyen két alapvető érdek összeütközését látjuk a büntetőeljárásban?***
- 4. Ismerte-e Ön korábban a szükségesség-arányosság tesztjét? Mit jelent specifikusan a szövegben?***
- 5. Sok vagy kevés a 72 óra az őrizetbe vétel időtartamául?***
- 6. Mi az előzetes letartóztatás jogintézményének célja?***
- 7. Mi lehet és mi nem lehet az előzetes letartóztatás elrendelésének alapja?***
- 8. Mit jelent az a kifejezés, hogy taxatív?***

vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

Jegyzet: vö. a 327. § (2) bekezdését is.

Az előzetes letartóztatás feltételeit a törvény átfogalmazza és némileg a terjedelmüket is megváltoztatja.

1. *Általános feltételek:*

a) szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény gyanúja és hogy b) az előzetes megalapozott gyanúja valakinek – a terheltnek – a terhére megállapítható legyen [vö. Be. 6. § (2) bek.].

Az elővetői minőségre vonatkozó gyanú „megalapozott”, ha a hatóságok a múltbeli története vonatkozó törvényes eredetű ismereteiből (vagyis jogszabály szerinti adataiból) közvetlenül, vagy/és ezekkel is számolva a köztapasztalatok szerint általánosan érvényesülő okozati kapcsolatokra épített és a logika szabályainak megfelelő gondolati műveleteiből kirajzolódó tények összessége – ha az adatok hitelreemlének, s így a tények igaznak bizonyulnak – büntetőjogilag tiltott tettet alkotnak s annak cselekvő alanya egy meghatározott személy: a terhelt.

2. *Különös feltételek:*

a) A terhelt megzököt – vagyis a hatóságok előtt ismeretes lakó- és/vagy tartózkodási helyét titkon elhagyva ismeretlen helyre távozott azért, hogy az eljárás alól kivonja magát; b) *elrejtőzött*, azaz a (tágabb értelemben felfogott) lakó és/vagy tartózkodási helyét nem hagyta ugyan el, de jelenlétét a hatóságok előttől időszakosan, átmenetileg – akár huzamos időn át – leplezi azért, hogy ezáltal az eljárás alól kivonja magát;

c) *szökést kísérelt meg*: titkon útnak indult, hogy a hatóságok előtt ismert lakóhelyét (tartózkodási helyét) a már említett célból elhagyja, de e törekvése lelepleződbött;

d) *újabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt (is) eljárás indult ellene*: Ez akkor mondható, ha elővetői minőségének megalapozott gyanúját közölték vele; „újabb” a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény, ha ezt az után követte el, hogy a folyó ügyben az annak tárgyául szolgáló bűncselekmény elővetésre vonatkozó megalapozott gyanúját már közölték vele.

e) *Megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másként nem biztosítható.*

„Megalapozottan feltehető” az a jövőbeli jelenség, aminek a bekövetkezése a jelenleg ismert tények és vagy közvetlenül igazolt, vagy a köztapasztalatokból származó ismeretek szerint általában érvényesülő oki kapcsolatok szerint valószínű.

Az eljárási cselekményeken való megjelenés elmulasztására vonatkozó feltételezés alapja elsősorban a *szökés és/vagy az elrejtőzés veszélye* – azaz a közönséges élettapasztalatok szerinti jelentős mértékű valószínűsége – lehet. A valószínűség mértékét az eljárás adott szakaszában ismert és a bírói gyakorlat szerint a büntetés kiszabásánál az enyhítés és súlyosítás irányába ható körülmények figyelembevételével várható tényleges büntetés mértéke, továbbá a gyanúsított családi- és egyéb életviszonyai, valamint a bűncselekmény előkövetése után és az eljárás során tanúsított magatartása alapján lehet megítélni. Az anyagi büntetőforrásban megállapított büntetési fétel önmagában csak egy összetevő tehát ennél a mértelegésnél. Ha olyan további bűncselekményre derül fény, amelyet a terhelt korábban követett el, mint ahogy a folyó ügyben a gyanúját közölték vele, a bűnösségi kör megnövekedett terjedelméhez képest a várható (halmozott) büntetés mértékét, s ezzel a szökés/elrejtőzés veszélyét újra kell értékelni.

[II. 3.] Kommentár

Alap lehet azonban a szóban lévő feltételezésre számos, a gyanúsított életkörülményéből, életmódjából, viselkedésének általános jellemzőiből megállapítható más tény is – így pl. az, hogy nincs állandó tartózkodási helye, címe; nincs hova idezési, értesítést küldeni, vagy egyszerűen újra és újra kimentés és igazolás nélkül nem jelenik meg. A lényeg nem az, hogy a feltételezett mulasztás oka vagy indoka, hanem az, hogy a majdani mulasztásra vonatkozó feltételezésnek olyan tényeszerű alapokra kell épülnie, amelyekből a szóban lévő veszély vagy közvetlenül, vagy köztapasztalatok szerint általában érvényesülő okozati kapcsolatok szerint közvetve igazolható.

f) *Megalapozottan feltehető, hogy meghúsiátaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást.* A „megalapozottan feltehető” kifejezés értelmezését lásd az e) pontnál. A bizonyítás akadályozásának vagy meghúsiátaná, megnehezítené, mint letartóztatási indok, nem új. Ujserző pontosság a megfogalmazásban az „eljárás” helyett a „bizonyítás” kifejezés alkalmazása és a lehetséges módozatok közül a leggyakoribbak felsorolása.

A tárgyi és okirati bizonyító eszközöket – vagy legalább is azok egy részét – ha a létezésükre van adat, rendszerint beszerzi a hatóság még a gyanúsítás közlése előtt, hiszen rutinszerűnek tekinthető, hogy a terheltnek az eljárásba való bevonása házkutatással kapcsolódik össze, esetleg az eljárásnak a megindítása (halaszthatatlan nyomozási cselekményként végzett) helyszíni szemlével történik. A bizonyítást a tárgyi és okirati bizonyítékok vonalán fenyegető veszély a hatóság szemszögéből akkor ismerhető fel, ha olyan tárgyi vagy okirati bizonyító eszköz, amelynek létezését a nyomozó hatóság az ügy tényeiről alkotott ismereteire alapozva okkál feltételezi (logikai valószínűség) nem kerül a gyanúsított kihallgatását megelőző házkutatás(ok) stb. ellenére elő.

A bizonyítás védelme érdekében előzetes letartóztatás tulajdonképpen akkor jöhet szóba, ha a hatóságok az ügy tényeire vonatkozó ismereti szerint oka van:

– himi valamilyen konkrét bizonyító eszköz létét;

– „megalapozottan feltételezi”, hogy erről a terhelt is tud;

– himi, hogy a terheltnek vele azonos vagy nála jobb esélye van, hogy a bizonyító eszközökhöz hozzáférjen,

és végül személyi bizonyító eszköz esetén fennáll valami olyan körülmény, amelyre tekintettel feltételezhető, hogy a terhelt befolyásolni képes a várható vallomás tartalmát.

A tapasztalatok szerint a nyomozási gyakorlatban sűrűn adódik olyan szituáció is, amikor a hatóság cselekvési kényszerben van: a „nyílt” nyomozást meg kell kezdeni, mert a már megszerzett információk szerint szinte kétségetlen, hogy bűncselekmény történt, ám esetleg a résztvevők köre is bizonytalan, egyéni szerepük tisztázása pedig csak további vizsgálat eredményeként várható.

Jellegzetes vonása az ide tartozó különböző kriminalisztikai szituációknak, hogy a nyomozó hatóság ismereti az eljárás tárgyának időbeli terjedelméről és/vagy a benne érintett személyek köréről, ezek szerepéről, viszonyairól, a lehetséges tárgyi (okirati) bizonyítékok köréről, ezek egymás közti kapcsolatrendszeréről hiányosak. További jellegzetes vonás, hogy a hatóság az eljárás megindításakor kénytelen a hiányos ismereteket alapozott feltételezésekből kinézni a relevancia megítélésében, s ezserint dönti el, hogy mi ikerkézik okirati vagy tárgyi bizonyító eszköznek és mi nem; ki az, aki már pillanatnyilag is „megalapozottan gyanúsítható” és ki nem. Ezek a döntések természetesen a későbbi ismeretek fényében sokszor tévesnek bizonyulnak: A lényegi közös jellemző az, hogy a hatóságok *nincs megbízható áttekintése az ügy tárgya és lehetsé-*

sz. bizonyítási anyaga feletti, akár azért, mert a nyomozás adott fázisában nem ismeri a nyomozás tárgyát alkotó bűnös tevékenység időbeli és/vagy személyi terjedelmét, akár azért, mert pl. nem, vagy csak hiányosan ismeri az alkalmazott álcázási módszereket stb.

A kriminalisztikai helyzet meghatározó elemei tehát:

- *megalapozott gyanú* arra, hogy a terhelt bűncselekményt követett el; továbbá
- annak *valószínűsége*, hogy ez a bűncselekmény egy szélesebb körű bűnös tevékenység része;
- annak *valószínűsége*, hogy e szélesebb körű bűnös tevékenység bizonyítékainak legalább egy része nincs a hatóság kezében;
- annak *lehetősége*, hogy a bizonyítékok e része a terhelt számára (közvetlenül vagy közvetve) hozzáférhető;
- annak *lehetősége*, hogy ezek megsemmisítése, elrejtése, vagy megváltoztatása – a már biztosított bizonyítékok hitelének csorbítása révén vagy más úton – befolyásolná a bizonyítás sikerét.

Ebben a helyzetben a nyomozás sikere múlhat azon, hogy a még biztosítatlan és egyedileg meghatározhatatlan, de valószínűleg létező bizonyítási eszközökhöz a terhelt ne férhessen hozzá, ne semmisíthesse meg és ne manipulálhassa őket, vagyis ne tünetsse el azokat a nyomokat, okiratokat, amelyeket *ma még* nem tud a hatóság megjelölni, ne befolyásolhassa azokat a tanúkat vagy elkövetőket, akiket a hatóság *ma még* nem tudna megnevezni.

Az eltérés a Be. 129. § (2) bekezdés c) pontja alá vonható kriminalisztikai szituációk előbb tárgyalt és jelen változatai között az, hogy ott ismert és létező bizonyítási eszköz védelme az előzetes letartóztatás célja, itt pedig bizonyítatlan az – bár logikai valószínűség szől mellett – hogy a védeni kívánt bizonyítási eszköz valóban létezik.

B) Megalapozottan feltehető, hogy a *megkísérelt*, vagy *előkészített bűncselekményt véghezvinné*, vagy *szabadságvesztéssel fenyegetett újabb bűncselekményt követne el*.

A „*megalapozottan feltehető*” kifejezés értelmezését lásd az e) pontnál. A rendelkezés egyébként a korábbi joghoz képest újat nem tartalmaz. Említést érdemel, hogy a (2) bekezdés c) pontjában felsorolt, előzetes letartóztatásra okot adó körülmények egy része – a tanúk befolyásolása vagy megfélemlítése, ha az igaz vallomás visszavonására vagy megváltoztatására irányul – szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény (Btk. 242. §), követezként a § (2) bekezdésének c) és d) pontja – legalább is az esetek egy részében – átfedi egymást.

Az „*előkészített bűncselekmény*” véghezvitelének megakadályozása végett előzetes letartóztatásnak értelemszerűen csak akkor lehet helye, ha az eljárás az előkészület miatt indult, mert az büntetendő. Ezt csak nagyon súlyos bűncselekményeknél írja elő a Btk., a *kísérlet* viszont – ha léte fogalmilag nem kizárt – mindig büntetendő.

A „*szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekmény*” megakadályozása ennél jóval szélesebb körben érvényesíthető letartóztatási lehetőség. Az „*újabb bűncselekmény*” értelemszerűen lehet logikai kapcsolatban az eljárás tárgyául szolgáló bűncselekménnyel, [pl. hamis tanúzásra felhívás (Btk. 242. §), hamis okirat vagy hamis tárgy bizonyítási eszköz szolgáltatásával vagy bűnrészként elkövetett hamis tanúzás (Btk. 238. §), bűnpártolásban való bűnrészség (Btk. 244. §)], lehet azzal a kiváltó körülménnyel azonosossága folyóan logikai összefüggésben – pl. szomszédok közötti elmergésnyel haragos viszonyból fakadó testi sértési ügyben, vagy családon belüli erőszakban

bűncselekményeknél – és lehet végül a terhelt egyéni beállítottságából, életfelfogásából, bűnözésvágyából vagy hivatásszerű bűnözésvágyából fakadó tett.

Ennek a különös letartóztatási feltételnek az objektív alkalmazási lehetősége gyakorlatilag bárkivel szemben bármikor megállapítható, hiszen bűncselekményt elvileg bárki ki barmikor elkövethet; azt, hogy az absztrakt lehetőséggel valaki éle-e, az dönti el, hogy van-e benne, s ha igen, milyen intenzitást képvisel a bűnelkövetésre.

Egyes, különös képzettséget, gyakorlatosságot igénylő bűnelkövetési formák (pl. a zseblopás) esetén az elkövető beállítottságából nyilvánvaló a bűnművelés veszélye.

Az előzetes letartóztatás a Be. 129. § (2) bekezdés d) pontja körében az egyéb feltételek fennállása esetén is csak rendkívül kivételes esetben helyettesíthető lakhelyelgágyási tilalommal vagy házi őrzettel; akkor, ha a bűnelkövetés szorosan a szituációból fakadt és a szituáció ismétlődését kizárhatja személyi szabadság enyhébb korlátozása; ha pl. olyan haraggal való találkozás váltotta ki az emberölési kísérletet, aki más településen lakik és éppen a terheltnek azon a településen tett látogatása stb. hozta létre a szituációt.

A 327. § (2) bekezdésében szereplő szövegi veszély minőségét tekintve ugyanaz, mint a 129. § (2) bekezdés b) pontjában szabályozott, de kizárólag a nem jogerősen kiszabott büntetés súlyosságából következnek és annak fogalmába vételet veszélyeztet. A veszély konkrétabb, körülhatároltabb, a közte és az oka között lévő kapcsolatot pedig sokkal közvetlenebb, mint a 129. § (2) bekezdés b) pontja esetében, s ezért sokkal markánsabb, jobban felmérhető és megítélhető, mint amott; ha valóban fennáll, megelőző – mint speciális és szűkebb körű – a 129. § (2) bekezdés b) pontjában szabályozott általánosabb letartóztatási okot. Am ha az eljárás korábbi szakaszaiban a Be. 129. § (2) bekezdés b) pontja alapján elrendelhető előzetes letartóztatás helyett alkalmazott óvadékok továbbra is elegendő biztosítéknak tartják és nem alakítják a 327. § (2) bekezdés adta lehetőség ellenére sem tényleges fogvatartásá, az a szabadságvesztés fogalmába vételeg külön rendelkezés nélkül fennmarad.

Kérdések:

- 1. Mi a Kommentár funkciója?***
- 2. Sorolja fel azokat az információkat, melyek nem kapcsolódnak szorosan a törvény szövegéhez!***
- 3. Miért szerepelnek mégis ezek az információk a Kommentárban?***
- 4. Egyetért-e azzal az állítással, hogy az előzetes letartóztatás elrendeléséhez kevesebb bizonyíték elegendő, mint a jogerős elítéléshez?***
- 5. Milyen fogalmak szerepelnek a szövegben, amelyek:***
 - a) ismeretlenek?***
 - b) köznyelvi jelentése eltérő a szakmaitól?***

Bizonyítás a jogi eljárásban.

Ténykérdés és jogkérdés

(Tóth Balázs)

I. Alapvető definíciók és elhatárolások

- a) **Tény:** objektív valóságra vonatkozó igaz kijelentés
- b) **Tényállás:**
 - i. törvényi tényállás
 - ii. történeti tényállás
 - iii. ítéleti tényállás: konkrét esetben az eljáró hatóság által megállapított tényállás (nem mindig azonos a történetivel, mert van, hogy a bíróság nem tudja megállapítani a történetit kétséget kizáró módon, illetve különböző bíróságok eltérő tényállást állapíthatnak meg)
- c) **Ténykérdés:** ha vita merül fel a történeti tényállással kapcsolatban
- d) **Jogkérdés:** ha vita merül fel a törvényi tényállással kapcsolatban
- e) **Jogi tény:** jogviszonyt keletkeztet, módosít vagy szüntet meg, ezzel szemben a ténykérdés a *jogilag releváns* tényekkel kapcsolatban merül fel, amely kör szélesebb (annak, hogy milyen színű valakinek a kocsija, nincs relevanciája pl. egy baleset esetében a kártérítési kötelezettség szempontjából, de egy bizonyítási eljárásban lényeges lehet a balesetet okozó autó felderítése során)

II. Hogyan és/vagy miért válhat egy tény kérdéssé egy jogi eljárásban?

- a) Mivel az esetek, amelyeket jogilag értékelünk, a múltban történtek, ezért nem állnak közvetlenül a rendelkezésére annak a személynek, aki a jogi értékelésre hivatott. Ezért **bizonyítási eljárást igényel annak megállapítása, hogy mi történt** egy konkrét esetben. (Lásd: Tizenkét dühös ember)
- b) Sokszor nem egyértelmű, hogy **adott tény releváns-e egy konkrét ügyben**. Pl. hirtelen felindulásból elkövetett emberölés esetében (ami privilegizált tényállás, tehát enyhébb a szankciója, mint az emberölésnek) a felindulásnak *menthető okból* kell bekövetkeznie. Nem egyértelmű, hogy mi minősül menthető oknak, így lehet, hogy azért nem folytatnak le egy bizonyítási eljárást az elkövető által menthetőnek vélt ok tárgyában, mert a bíróság szerint az ok igazolása sem hatna ki az érdemi ítéletre, mivel ő azt nem minősíti menthetőnek. Ebben az esetben **a jogilag releváns és az erkölcsileg vagy „emberileg” releváns körülmények köre eltérő lehet**.
- c) Megtörténhet, hogy **egy bizonyított és releváns tény mégsem releváns a jogi eljárásban, mert nem jogszerűen került sor annak igazolására**. Pl. a büntetőeljárásban „Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.” Így vitatható az is, hogy egy tény nem olyan bizonyítási eszközökből származik-e, amely sérti ezt a rendelkezést (példák: nem engednek be védőt gyanúsított kihallgatásra, engedély nélkül titkos adatgyűjtés-lehallgatás, kényszerrel, kínvallatással beszerzett vallomás, a gyanúsítottat nem figyelmeztetik a jogaira, kötelességeire, vagy ez hiányzik a jegyzőkönyvből stb.).

III. A tények bizonyítottságának szintje és a bizonyítási teher

Definíciók

Bizonyítottság szintje/mértéke: mennyire valószínű, hogy egy adott tény fennállt.

Bizonyítási teher: az eljárásban szereplő mely félnek kell bizonyítania a jogilag releváns tényt.

A különböző típusú és/vagy tárgyú eljárásokban a tények bizonyítottságával és a bizonyítási teher telepítésével, megosztásával kapcsolatban eltérő megoldásokat találunk.

Az eltérő megoldások mögött a következő megfontolások húzódnak:

- a) mi a tétje az eljárásnak/döntésnek,
- b) milyen bizonyítási eszközök szerezhetők be az eljárás során,
- c) a felek pozíciója és hozzáférésük a bizonyítékokhoz (lásd fordított bizonyítási teherdiszkriminációs ügyekben).

A bizonyítottság szintjének típusai

(standard of proof)

i. Minden kétséget kizáróan bizonyított tény: olyan tény, amellyel szemben semmilyen kétely nem merülhet fel. A kontinentális jogrendszerekre jellemző, ezt használja kifejezetten a magyar büntetőeljárás jog is, amikor leszögezi, hogy a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére.

(Ennek a szabálynak az az indoka, hogy ha egy terhelt bűnösségét nem, pl. 90%-osan bizonyítottuk, akkor 10% esélye marad annak, hogy az adott személy nem bűnös. Ezen számok esetében 100 terheltből 90 bűnös lesz, 10 esetében pedig nem tudjuk megmondani, legyen a példa kedvéért 5 bűnös és 5 ártatlan. Így két lehetőségünk van: vagy mind a 10 embert szabadon engedjük, így 5 bűnöst is felmentünk az 5 ártatlannal, vagy 5 ártatlan embert is elítélünk. A modern büntetőjog az első opció mellett tette le a voksot az ártatlanság vélelmének alkalmazásával.)

ii. Az ésszerű kétséget kizáróan bizonyított tény („beyond reasonable doubt”): ez az angolszász jogrendszerben alkalmazott megfelelője az előző verzióknak, ami pontosabb és realisztikusabb, hisz valójában minden kétséget a szó szoros értelmében soha nem lehet eloszlatni.

(Az pl. nem cáfolható védekezése egy elkövetőnek, hogy „belém bújt az ördög, ezért öltem meg a feleségem”, de elég valószínűtlen, hogy a védekezés igaz legyen – mivel ördögöt nem sok bíró látott eddig. Így ilyen és hasonló kételyek mindig megmaradnak egy döntés után, de ezek nem ésszerű kétségek.)

iii. Valószínűségek mérlegelése: vannak esetek, amikor valószínűségeket kell mérlegelni, mert bizonyításra egyszerűen nincs mód.

(Ez a helyzet pl. menekülteljárásban, amikor a hagyományos bizonyítási eszközök egyszerűen nem állnak rendelkezésre, mert egy több ezer kilométerről érkezett, semmilyen dokumentummal nem rendelkező személy elmondása és esetlegesen elérhető országinformációk alapján kell döntést hozni. Ekkor az lesz pl. a döntés egyik szempontja, hogy *szavahihető*-e a menekültügyi kérelmet előterjesztett személy.

További speciális eset: antidiszkriminációs eljárásokban a kérelmező csak valószínűsíteni köteles, hogy hátrányt szenvedett valamely védett tulajdonsága miatt – pl. mert nő, 50 év feletti, roma –, míg a bepanaszolt fél köteles bizonyítani a hátrányos megkülönböztetés hiányát, vagyis hogy indokolt volt a különbségtétel. Itt a bizonyítási teher is osztott: kauzalitást, okozati összefüggést nem a kérelmező bizonyít, hanem a bepanaszolt hoz fel kimentésként).

iv. Reális esély: ebben az esetben egy jövőre vonatkozó esemény bekövetkeztével kapcsolatos valószínűségi mérlegelést szükséges elvégezni.

(Ilyen pl., ha valakinek az előzetes letartóztatását azért rendelik el, mert fennáll a veszélye a szökésének, vagy éppen a büntetőeljárás megghiúsításának. De hasonló a helyzet, amikor egy menekült személy státuszáról hoznak döntést, és azt mérlegelik, hogy fennáll-e a veszélye annak, hogy ha a külföldi személyt visszatoloncolnák a hazájába, akkor az életét is veszély fenyegetné. Ilyen helyzet van akkor is, amikor a „gyűlöletbeszéddel” kapcsolatos esetben arról kell dönteni, hogy egy beszéd elhangzása magában hordozta-e erőszakos cselekmények kiváltásának reális és közvetlen veszélyét [„clear and present danger”].)

v. „Egyszerű gyanú” (ami kevesebb, mint a reális esély): ha adat felmerül arra vonatkozóan, hogy pl. bűncselekmény történt, akkor meg kell indítani egy nyomozást, vagy valamilyen rendőri intézkedést kell tenni.

(Példa: bűncselekmény elkövetésének gyanúja előállítási ok, az előállítás szerepe éppen az, hogy 8 óra alatt olyan cselekményeket végezzenek a hatóságok, amely a gyanú megerősítését/a megalapozott gyanú szintjének elérését vagy megdöntését szolgálják. Pl. ittas járművezetés esetén a vezető részegnek tűnik, de a vérvizsgálat még nem bizonyította – a részegség gyanúja megalapozza az előállítást.)

vi. Bírói meggyőződés: aminek alapján a bíró a tényállás és bűnösség vonatkozásában döntést hoz, teljes mértékben szubjektív kategória.

Bizonyítási teher telepítésének módjai (*burden of proof*)

A bizonyítási teher telepítése attól függ, hogy milyen típusú eljárásban kell a tényeket bizonyítani.

i. Polgári eljárás: annak kell bizonyítania, akinek érdekében áll az, hogy a bíróság a tényt valóban fogadja el. Szabály oka: a felek az ügy urai, egyenrangú, mellérendelt személyek vitája tipikusan a polgári jogi jogvita. Ha ez a viszony felborul (pl. fogyasztói szerződések), akkor a szabály változhat, és az erősebb pozícióban lévő félnek kell bizonyítania (pl. ÁSZF-ek kapcsán). Kivételek: fikció, vélelem.

ii. Büntetőeljárás: a vádhatóságnak kell mindent bizonyítania, a bizonyítás sikertelensége a vád terhére esik. Oka: állami túlhatalom és az ártatlanság vélelme. Kivétel: pl. rágalalmazás esetén a terheltnek kell bizonyítania, hogy az állításai valóságosak.

iii. Közigazgatási eljárás: az eljáró hatóságnak van tényállás-feltárási kötelezettsége, de a felek együttműködni kötelesek a hatósággal (nincs „hallgatás joga”, mint a büntetőeljárásban).

IV. A ténykérdésekkel kapcsolatos speciális kérdések

i. Szakértői bizonyítás: azért van rá szükség, mert vannak olyan esetek, amikor egy ténykérdésben való döntés olyan speciális szakértelmet igényel, amellyel a bíróság/hatóság nem rendelkezik. Ilyenkor szakértőt rendelnek ki, tipikus példák: halál esetén (boncolás – 2 szakértői vélemény kell!), testi sértés (gyógytartam orvosi szakkérdés, ettől függ a minősítés), drogfüggőség, kárszakértő, elmeállapot stb. Probléma: (1) eleve azt fel kell tudnia ismernie a bírónak, hogy szakvéleményt kell kérni; (2) ha a bíró nem rendelkezik szakértelemmel, akkor nem tudja azt sem megítélni, hogy jó-e a szakvélemény, akkor pedig különösen nehéz a helyzet, ha egymásnak ellenmondóak a szakvélemények. Dogmatikailag érdekes, hogy a bírót nem köti a szakértő véleménye.

ii. Mentális állapotok bizonyítása: szándékosság–gondatlanság megállapítása: mire terjedt ki az elkövető szándéka, akarata – Magyarországon ezt jogkérdésnek is tekintik, közvetett úton lehet csak bizonyítani, vannak rá irányelvek. (Pl. függőség megállapítása: a pszichés függőség kérdése – ettől függ, hogy valaki pl. drogos esetben elterelésre mehet-e.)

V. Jogkérdések

Definíció: a törvényi tényállásban szereplő fogalmak (jogi fogalmak) jelentése kapcsán felmerülő értelmezési nehézség

Oka: norma és a normaszöveg különbsége: norma: gondolati tartalom, normaszöveg: annak valamilyen módon megfogalmazott fizikai megjelenése.

„nyitott szövedék”: mindig van egy bizonyos fokú absztrakció a szabályokban

(Lsd: „Az étterembe kutyát behozni tilos!”: kecskét sem lehet, lehet viszont vakvezető kutyát.

Első esetben kecske = kutya, második esetben kutya nem = kutya.)

Megoldás: értelmezési módszerek: nyelvtani, logikai, történeti, rendszertani, teleológiai.

„Bizonytalan, határozatlan”, erkölcsi természetű jogi fogalmak értelmezése: pl. embertelen, megalázó bánásmód, eljárás ésszerű hossza, tisztességes eljárás, kínzás, emberi méltóság, tőle elvárható magatartás, a nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütköző szerződés semmis stb.

Megoldása: operacionalizálják a fogalmak jelentését a gyakorlatban azáltal, hogy teszteket, sztenderdeket, fogódzókat határoznak meg a jelentés konkretizálása érdekében. Pl. kínzás: meddig tartott, mekkora volt a fájdalom, mennyire volt kiszolgáltatva az áldozat, milyen anatómiai következménye lett; eljárás ésszerű hossza: mennyire bonyolult az eset, van-e nemzetközi vonatkozása, mit tett a terhelt, volt-e mulasztás a hatóság részéről.

VI. Az elhatárolás pragmatikus jelentősége

a) Rendes jogorvoslat (fellebbezés) esetén: ha *ténykérdés* tekintetében rossz az elsőfokú ítélet (megalapozatlan), akkor hatályon kívül helyezés és új eljárás, ha *jogkérdésben*, akkor új ítélet.

b) A rendkívüli perorvoslat fajtája (perújítás, felülvizsgálat) attól függ, hogy *ténykérdésben*, vagy *jogkérdésben* vitatja valaki a jogerős döntést.

c) Vádhoz kötöttség: csak olyan cselekmény miatt ítélni lehet el valakit a bíróság, amelyet a vád *tényszerűen* tartalmazott, de a *jogi minősítése* a bíróságnak eltérhet a vádhatóságétól.

d) Vannak olyan esetek, amikor jogorvoslatra csak *jogkérdés* tekintetében van lehetőség (de legalábbis a bizonyítékok értékelését nem lehet felülbírálni), ténykérdés esetében nincs, illetve a jogorvoslati eljárás során lehet korlátozott a *ténybeli* felülvizsgálat terjedelme (nyilvános ülésen bizonyítás csak szűk körben).

VII. Elhatárolási nehézségek

a) Tudatállapot

b) A tény tartalma ténykérdés, de jogkérdésként felmerülhet az, hogy a tény megállapításához vezető folyamat megfelelő/jogszerű volt-e (pl. betartotta-e a szakértő a szakmai protokollt).

[III. 1.] Jegyzőkönyv gyanúsított kihallgatásáról

X

Ajka Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály

Ügyszám: 19060-1150/2004. bü.

Készült a Veszprémi Rendőr-főkapitányság Veszprém, Bajcsy Zs. u. 2. sz. alatti hivatalos helyiségében 2004. év 12. hó 06. nap 10:30 perckor [redacted] gyanúsított folytatódó kihallgatása alkalmával.

JELEN VANNAK

Tóth Ervin r.hdgy
előadó

[redacted]
gyanúsított

Meghatalmazott védő a kihallgatáson nem jelent meg.

Be. 117. § (2) bekezdése alapján figyelmeztetem, hogy nem köteles vallomást tenni, a vallomás tételét, illetőleg az egyes kérdésekre történő válaszadást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja, de dönthet úgy, hogy vallomást tesz, akkor is, ha korábban a vallomástételt megtagadta. Figyelmeztetem, hogy amit mond, vagy rendelkezésre bocsát, bizonyítékként felhasználható.

Be. 117. § (4) bekezdése alapján figyelmeztetem, ha a vallomás tételét megtagadja, ez az eljárás elvégzését nem akadályozza. A vallomás tételének megtagadása nem érinti az ön kérdésfeltevési és indítványtételi jogát. Figyelmeztetem, ha vallomást tesz, és vallomásában más bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, a hamis vád bűncselekményét követi el.

Jogaimra történő figyelmeztetést, tájékoztatást megértettem és kijelentem, hogy:
vallomást teszek;

[redacted]
gyanúsított

Előzetes kérdésekre elmondom, hogy Sümegen én csak egy marihuánás cigaretta elszívásában vett részt. Amikor odamentem a többiekhez, akkor a cigaretta már égett és azt úgy kaptam meg, hogy bele is szívtam. Arra már nem emlékszem, hogy a cigit konkrétan kitől kaptam meg, mivel az is voltam, sőt arra sem emlékszem, hogy ki volt ott.
Után Sümegről elindultunk, akkor Tapolcán keresztül mentünk le Balatonfüredre a diszkóhoz. A diszkóhoz érve tapasztaltuk, hogy onnan már a vendégek kifelé jöttek, így oda nem mentünk be, hanem én szálltam ki a gépkocsiból. Ezután elmentem wc-re, majd a diszkó oldalánál összefutottam egy nővel, akik közül az egyiket valamilyen Adrinak hívták, azonban őket akkor láttam először.
Eztől beszélgetünk, hogy mondtam nekik, hogy marihuánáztam éjszaka, valamint ők is mondták, hogy jól érezték magukat a diszkóban, majd egy kis idő múlva odajött hozzánk egy kb. 20-25 éves lány, aki megölelte a lányokat, majd kérdezte mit csinálunk, amire mondtuk, hogy beszélgetünk.
Után kérdezte tőlem, hogy nem kell-e valami cucc, amire kérdeztem, hogy milyen van neki. Mondta, hogy van speed, meg kapszula. A kapszulára nem nyilatkozott, hogy mi van abban.
Után azt mondta, hogy olyan a hatása mint az extasy-é. Kérdeztem az árakat, hogy hány forintban lehet megvenni, de ő azt mondta, hogy ha mindet megveszem, akkor olcsón megkapom, így 28.000 Ft körüli áron egyeztünk meg. A többiek - akikkel Ajkáról mentem - itt nem voltak jelen, és utána sem beszéltem nekik ezt.

30 (19060-728-13-BUJKGF)

A fenti férfi kb. 190 cm magas, rövid hajú, túsís frizurás, normál test alkatú, fekete dzsekiben volt. Ha újból látnám, akkor valószínűleg megismerném, de ebben nem vagyok teljesen biztos.

Előadó:

Nyilatkozzon arra, hogy hol dolgozik, honnan volt annyi pénze és miért olyan címletekben ami lefoglalásra került? Milyen jövedelemmel rendelkezik? Az Öntől lefoglalt cetlin milyen telefonszámok vannak, az azon szereplő nevek milyen célból szerepelnek ezen a papíron?

Gyanúsított:

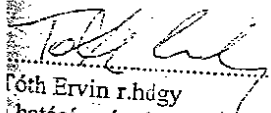
Nem dolgozok sehol sem, a címleteket így gyűjtöttem össze, a szüleimtől is így kaptam, valamint a Trabantomat is eladtam, valamint sokat játékgépezek, amiből így kapok vissza. Mivel nincs telefonkészülékem, így azért írtam ki a cetlire a fontosabb számokat, akik a szüleim, valamint barátaim. A hétvégén a barátnőm telefonja volt nálam, amit le is foglaltak tőlem.

A továbbiakban a most tett vallomásumat tartom fenn.

Mást az ügyvel kapcsolatban elmondani nem tudok és nem is kívánok, a felvett jegyzőkönyv az általam elmondottakat helyesen tartalmazza, melyet előolvasás utáni helybenhagyólag aláírok.

Jegyzőkönyv lezárva

Ajka, 2004. év 12. hó 07. nap 11:20 perckor.

Nagy Ervin r.húgy
hatóság részéről

gyanúsított

Kérdések:

1. Foglalja össze a jegyzőkönyv lényegét egy mondatban!
2. Fogalmazzon meg négy kulcsállítást a jegyzőkönyv tartalmáról!

[III. 2.] Jegyzőkönyv tanúkihallgatásról

Ajka Rendőrkapitányság
Bűnügyi Osztály

Ügyszám: 19060-1150/2004 bü.

JEGYZŐKÖNYV tanúkihallgatásról

Készült Bűnügyi Osztályon, a Btk. 282. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a pontja szerint minősülő csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett visszaélés kábítószerrel vétésének megalapozott gyanúja miatt [REDACTED] folyamatban lévő eljárásban [REDACTED] tanú kihallgatása alkalmával Ajka, Rákóczi u. 1.sz. alatti hivatali helyiségben 2005. év 05. hó 18. nap 10 óra 14 perckor.

JELEN VANNAK

A nyomozó hatóság részéről:
Tóth Ervin r.hdgy

Eljárásban résztvevők és jogállásuk:
[REDACTED]
tanú

A tanú adatai:

Név : [REDACTED]
Születési hely : [REDACTED]
Születési idő : [REDACTED]
Anyja neve : [REDACTED]
Állampolgárság : magyar
Szem. igazolv. szám : [REDACTED]
Foglalkozása : [REDACTED]
Munkahelye : [REDACTED]
Telefonszáma : [REDACTED]
Állandó lakcím : [REDACTED]

A tanú nem kérte, valamint a nyomozó hatóság sem rendelte el a Be. 96. § (1) bekezdése alapján történő tanú adatainak zárt kezelését.

A terhelttel, vagy a sértettel rokoni viszonyban van-e: nem

Az ügyben más okból érdekelt, vagy elfogult-e: nem

[REDACTED]

A Be. 82.§ (2) bekezdése alapján figyelmeztetem hogy ön nem hallgatható ki tanúként:

- arról amire lelkeszként, illetőleg egyházi személyként, hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn;
- arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt;
- ha öntől testi, vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás;
- ha ön az ügy tárgyára vonatkozó állam- vagy szolgálati titok birtokosa és titoktartási kötelezettsége alól nem kapott felmentést.

ön a tanúvallomást megtagadhatja ha:

- a terhelt hozzátartozója;
- önmagát, vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná; (Ez alól kivételek azok az esetek, ha a kérdésre adott válasszal önmagát olyan bűncselekmény elkövetésével vádolná, amelyre nézve önnel szemben a feljelentést a Be. 175.§ (1) bekezdése alapján elutasították, vagy a nyomozást a 192.§ (1) bekezdése alapján megszüntették. Nem tagadhatja meg a vallomást akkor sem, ha önnel szemben a nyomozást megszüntették, illetőleg a büntetőeljárást a bíróság megszüntette, ha a kérdésre adott válasszal önmagát olyan bűncselekmény elkövetésével vádolná, amelynek büntethetősége a Btk. 255/A.§-ban, 263/C.§-ának (2) bekezdésében, 283/A. §-ának (2) bekezdésében, 300/E §-ának (3) bekezdésében, 303. §-ának (4) bekezdésében, vagy 329/B.§-ának (4) bekezdésében meghatározott ok miatt szűnt meg.
- az előzőekben már jelzett titoktartási kötelezettség eseteit ide nem értve ön foglalkozásánál, vagy közmegbízásánál fogva titoktartásra köteles, és a tanúvallomásával e titoktartási kötelezettségét megsértené kivéve ha a kötelezettsége alól a külön jogszabály szerint jogosult felmentette, vagy külön jogszabály szerint a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező.

A figyelmeztetést megérttem, kijelentem, hogy tanúvallomásomnak akadálya:
nincs

Figyelmeztetem, hogy köteles a legjobb tudomása és lelkiismerete szerinti igazat vallani.

Figyelmeztetem, hogy a Btk. 233. § (1) bekezdése alapján, aki a hatóság előtt más bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, vagy más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására, a hamis vád büntetést követi el, amit a törvény büntetni rendel.

Figyelmeztetem, hogy a Btk. 238. § (1) bekezdése alapján, az a tanú, aki a bíróság, vagy más hatóság előtt az ügy lényeges körülményeire valótlán vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja, hamis tanúizást követ el, amit a törvény büntetni rendel.

A hamis vád, és a hamis tanúzás törvényes következményeire történt figyelmeztetést tudomásul vettem, megérttem.

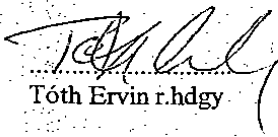
Aláírás

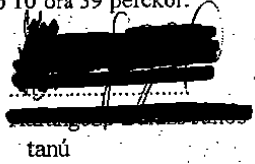
A tanú vallomása:

A feltett kérdésekre elmondom, hogy a [REDACTED] 1. számú házzal szemben lévő garázsorron két garázs tulajdonosa vagyok. Az egyiket én használom, míg a másikat kiadtam egy [REDACTED] szám alatti lakosnak. Ezt 2004. szeptember 26-án adtam ki, amiről írtunk egy átvételi elismérvényt is. Ekkor a bérlő egy összegben kifizetett nekem 110.000 Ft-ot, ami egy év bérleti időre szól. Én ennek a személynek átadtam a garázs kulcsait, valamint annak távirányítóját, nálam egy kulcs sem maradt. A bérbeadás óta én a garázsban nem voltam. [REDACTED] egyébként egyszer láttam, akkor amikor a szerződés megkötött. Nekem a szerződésről egyébként csak másolatom van, amit a hatóság rendelkezésére tudok bocsátani. Az eredeti szerződést a [REDACTED] elvitte magával, amit előtte alá is írt.

Mást az ügyel kapcsolatban elmondani nem tudok, és nem is kívánok, a felvett jegyzőkönyv az általam elmondottakat helyesen tartalmazza, amelyet elolvasás után helybenhagyólag aláírok.

A jegyzőkönyv lezárva 2005. év 05. hó 18. nap 10 óra 39 perckor.

Tóth Ervin r.hdgy

[REDACTED]
tanú

a nyomozó hatóság részéről

eljárásban résztvevők

Kérdések:

1. *Van-e olyan kitétel a jegyzőkönyvben, amelyet jogi végzettség nélkül nem lehet értelmezni?*
2. *Hogyan határozná meg az érdekeltség vagy az elfogultság (mint tanúzási akadály) fogalmát?*
3. *Melyik az a mondat a tanúvallomásban, ami biztosan nem hangzott el a tanú szájából?*
4. *Mit jelent a „kohl” kifejezés? Ön koholt-e már bizonyítékot? S vádat?*

[III. 3.] Jegyzőkönyv szemléről

Ajka Rendőrkapitányság
Bűnügyi Osztály

Ügyszám: /2005.bű.

Bejelentés:
Indulás:
Érkezés:
Befejezés:

JEGYZŐKÖNYV szemle megtartásáról

Készült Ajka, Béke u. 31. szám alatti helyen 2005. év 05. hó 18. nap 11 óra 45 perckor a Btk. 282. § (1) bekezdésébe ütköző visszaélés káb.szerrel vétségének* büntettének* megalapozott gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen folyamatban lévő eljárásban a Be. 119. § (1) bekezdésben meghatározottak alapján megtartott helyszíni szemle alkalmával a Be. 177. § -a alapján halaszthatatlan nyomozási cselekményként fogantatosítva.

JELEN VANNAK

A nyomozó hatóság részéről:
Tóth Ervin r. hdgy.
bizottság vezetője

Eljárásban résztvevők és jogállásuk:

Baráth József r. ftzls.
bűnügyi technikus

Az eljárásban résztvevő adatai:

Név: [REDACTED]
Születési hely, idő: [REDACTED]
Anyja neve: [REDACTED]
Állampolgárság: [REDACTED]
Szem. igazolv. szám: [REDACTED]
Foglalkozása: [REDACTED]
Munkahelye: [REDACTED]
Telefonszáma: [REDACTED]
Állandó lakcím: [REDACTED]

A nyomozó hatóság hivatalból hatósági tanút alkalmaz.*

A nyomozó hatóság eljáró tagja felhívja a gyanúsított* védő* szemlével érintett személy* figyelmét, hogy indítványukra az eljáró hatóság hatósági tanút alkalmaz, kivéve, ha ennek elháríthatatlan akadálya van, illetve az eljárási cselekmény során észrevételt, indítványt tehetnek, egyben a gyanúsítottat tájékoztatja egyéb büntetőeljárási jogairól és kötelezettségeiről.* A tanú(sértett) figyelmét felhívja, hogy kérheti adatait – kivételesen indokolt esetben nevének - zárt, az iratok közt elkülönítve kezelését.*

A gyanúsított* védő* szemlével érintett* tanú(sértett)* nyilatkozata:
Hatósági tanú alkalmazását indítványozom* nem indítványozom*.
Kérem adataim nevem* zárt kezelését.

A hatósági tanú*

neve: —

lakcíme: ---

A nyomozó hatóság tagja a felkért hatósági tanút a Be. 183. § (2) bekezdés alapján jogairól és kötelességeiről felvilágosítja, ismerteti szerepét és az eljárási cselekmény menetét, egyben közli, hogy a nyomozási cselekményre észrevételt tehet.*

A hatósági tanú kérdésre közli, hogy az ügyben érdektelen* érdekelt a következők miatt*:

A nyomozó hatóság tagja ismerteti a tanú(k)* szakértő(k)* jogait, kötelezettségeit.*

A nyomozó hatóság elrendeli a szemle gyorsírással* kép- és/vagy hangfelvevővel* egyéb berendezéssel* történő rögzítését, egyben tájékoztatja a jelen lévőket, hogy helyszínrajz* helyszínvázlat* készül.*

A szemlebizottság vezetőjének, illetve az illetékes vezetőnek az elkövető forrnyomon üldözésére, elfogására tett intézkedései a szemlét megelőzően*:

A helyszínt biztosító rendőr neve: Ughy Antal r. tzs.

A helyszínbiztosító intézkedése a helyszínen:

A szemle megkezdésekor a meteorológiai és látási viszonyok: Borult, szeles idő, + 10 °C. nappali világosság.

Előzmény:

A helyszín leírása:

A helyszín az [REDACTED] számú háztól K-i irányban található garázssor.

A [REDACTED] számú háztól K-i irányba kb. 20 m-re találjuk a releváns garázssor Ny-i falsíkját.

A garázssor K-Ny-i elhelyezkedésű, annak É-i illetve D-i oldalán 6-6 db garázs található (különálló).

A bűnügyi szempontból releváns garázs a D-i falsíkon található, a sorral szemben állva jobbról az utolsó, azaz a K-i falsíkon található.

A garázssor előtti terület, murvával leszórt füves terület. A kérdéses garázsajtó előtt 1 m széles betonozott rész húzódik. Az ajtótól D-i irányba kb. 20 m-re található a Torna patak.

A garázsajtó mérete 2 x 2,2 m, amely egy lemezből készült, távvezérelhető Hörmann típusú ajtó. Az ajtót lakatos szakember segítségével nyitjuk ki.

Az ajtón egyéb elváltozást nem tapasztalunk.

Az ajtón belépve érünk a garázshelyiségbe, melynek mérete 3 x 6 m, annak padozata betonból készült, amely töredezett, szennyezett állapotban látható. A helyiség belső fala fehérre meszelt állapotú. A mennyezeti bordázott, alumínium lemezzel burkolt.

A garázshelyiség Ny-i falsíkján, annak az ajtótól mérve – É-i irányba – 3,5 m-re, a földtől mérve 90 cm-re a falon egy 5 polcos, fából készült falipolc látható.

A polc üres állapotban látható, az fehér bútortápból készült. Bűnügyi technikus a polc felületén koromporos eljárással nyomkutatást végez.

A nyomkutatás során a polc É-i függőleges részén, annak belső oldalán, felül mérve 32 cm-re – lefelé – ujjnyomtörédeket találunk, melyet fóliára rögzítünk és 1-es számmal látunk el, melyről fényképfelvételt készítünk.

A polc előtt, annak közepének támasztva egy 110 cm hosszú, barna színű boxzsák található. A zsák anyaga bőr, annak felülete érdes, így az azon végzett nyomkutatás eredményre nem vezet.

Ettől É-i irányba, a polcnak nekitámasztva egy 130 cm hosszú, fekete boxzsák látható.

Ettől szintén É-i irányba – a boxzsáknak támasztva – egy világos színű neylonzsák található, amelyben különböző rongydarabok vannak.

Innen É-i irányba, a sarokban egy 80 cm hosszú, sötét barna boxzsák található.

A sarokban – az É-i falsíkon – a földtől mért 115 cm magasságban található egy 60 x 120 cm nagyságú sötét barna bútortápból készült fa szekrény.

A szekrény kétrészes, annak ajtajai a Ny-i falsíkra nyílnak. Ezt a szekrényt nagy 1-es számmal látjuk el.

A bal oldali szekrényrész kétrészes. Az alsó részen 2 db. öntapadós jegyzetfőmb található, amelyen vasporos eljárással nyomkutatást végzünk, amely eredményre nem vezetett. Ezen a polcon találunk egy fekete színű Tanita típusú ékszerész mérleget, amelyen argenterát- mágneses eljárással nyomkutatást végzünk, amely eredményre nem vezetett.

Ezen a polcon még találunk egy papírlapot, amelyen vasporos eljárással végzünk nyomkutatást, amely eredményre nem vezetett.

A polc felső részén található 4 x 7 cm nagyságú 521 darab kis neylonzacskó, melyet egy nagyobb méretű zacskóban helyezünk el, melyet eredetbe lefoglalunk.

A szemle során lefoglalásra kerül eredetben a boxzsákban, a neylonzsákban lévő ruhák mérleg.

A felső polcon találunk egy tesco-s felíratú neylon táskát, amelyben 4 db. alufóliába csomagolt narancssárga színű, kerek alakú nagyobb darabszámú tablettát.

A polcon találunk még 2 db. alumíniumfóliába csomagolt világoskék színű anyagot. Az egyikben tabletták formájában, a másikba pedig por alakban találjuk.

Még ezen a polcon találunk 3 csomag neylon zacskóban lévő narancssárga színű kerek alakú nagyobb darabszámú tablettát. Ezek a zacskók barna színű ragasztószalaggal vannak leragasztva.

Ezeket az anyagokat nagy 1-es számmal ellátjuk, majd eredetben biztosítjuk.

A jobb oldali szekrény részben találunk egy Tanita típusú, papírdobozban lévő digitális mérleget. Ezen argenterát mágnesporos eljárással nyomkutatást végzünk, amely eredményre nem vezetett. Ettől jobbra egy barna színű vastag ragasztószalagot találunk. A szekrényben lévő tárgyakat eredetben rögzítjük.

A szekrény alatt a földön egy sárga színű hátizsákot találunk. Azt kibontva 3 pár bokszesztyű, valamint egy mű. tartóban lévő fogvédő található.

A tartón a bü-i technikus vasporos eljárással nyomkutatást végez, amely az érdes felület miatt eredményre nem vezetett.

Sárga zsáktól K-i irányba található egy Lehel típusú fehér színű fagyasztó szekrény.

Annak felületén bű-i technikus gázkoromporos eljárással nyomkutatást végez, mely során a hűtő fal felőli oldalán – az ajtótól jobbra – annak felső részén, az elejétől hátrafelé 20 cm-re ujjnyomtörédeket találunk, melyet fóliára rögzítünk és 2-es számmal látunk el.

Ettől a helytől lefelé 5-10 cm-re szintén ujjnyomtörédeket rögzítünk fóliára, melyet 3-as számmal látunk el.

A hűtő ajtajától – azzal szemben állva – bal oldali részen, az elejétől 20 cm-re, a hűtő felső részén ujjnyomtörédeket találunk, melyeket fóliára rögzítünk és 4-5-es számmal látunk el.

A hűtő tetején látunk 1 pár edző kesztyűt, kalapácsot, csavarokat, neylon táskában célszerszámot, csavarokat, számlát melyeket eredetben rögzítünk. Az azokon végzett nyomkutatás eredményre nem vezetett.

A hűtő ajtaját kinyitva találjuk a 3 rekeszes hűtőszekrényt.

Annak felső részében fagyasztott csontot, halat találunk. Ebben a rekeszben van egy fehér színű, sárga tetős műanyagdoboz. Abban 10 db. alumínium fóliába csomagolt szer található, melyet 2-es számmal ellátunk.

A hűtőszekrény középső rekeszében egy tescos nejlontáskában 16 db. alufóliába csomagolt, már kicsomagolt fehér por található, amelyet eredetben rögzítünk.

Szintén ebben a rekeszben egy fehér-kék színű nejlontáskában 20 db. alufóliába csomagolt fehér por található, melyet eredetben rögzítünk.

Szintén a hűtőszekrény középső rekeszében 2 db. tescos nejlontáskában, műanyag zacskóban világos színű port találunk. Az egyik zacskóban kibontatlan nejlontáskába, fagyott állapotban találjuk a port, míg a másikban a por kibontott nejlontáskában található, melyet eredetben rögzítünk.

A hűtőszekrény középső rekeszében találunk még egy tescos táskában fagyasztott sertéshúst, melyet rögzítünk.

A hűtőszekrénytől K-i irányban a földön található 2 db. boxzsák, melyet eredetben rögzítünk.

Az É-i falsíktól – a boxzsáktól D-i irányban – 1 m-re a földön találunk egy Pionier feliratú nejlontáskát, amelyben egy kis zacskóban találunk 32 db narancssárga színű, kerek alakú tablettát, melyet eredetben rögzítünk és 3-as számmal látunk el.

A garázs K-i falsíkján az É-i falsíktól 80 cm-re találunk egy falra szerelt 7 polcos, fehér bútortalpból készült falipolc, melynek felső polcán különböző sprayk láthatóak. Ettől a polctól D-i irányban egy 6 polcos falipolc látható, amelynek felső polcán viláskulcsok, csavarok, hegymászó kótel látható, melyeket eredetben rögzítünk.

A polcok felületén gázkoromporos eljárással nyomkutatást végez bű-i technikus, amely az érdes felület miatt eredményre nem vezetett.

A polcon találunk még 2 db. boxzsák-tartó, menetes vasdarabot. Az azokon végzett nyomkutatás eredményre vezetett, mely során az egyik alsó – menetes felőli részén – zselatinos fóliára ujjnyomtörédeket rögzítünk, 6-os számmal látunk el.

A polc középső részén egy Vodafoneos számlát találunk, melyen mágnesporos eljárással nyomkutatást végez, amely eredményre nem vezetett. A számlát eredetben rögzítjük.

A K-i falsík középső részén a falon két külön álló polc látható. Az alsó polcon található egy 25 x 25 cm-es fekete színű vaslemez darab.

A vaslemezen argenterátporos eljárással nyomkutatást végzünk, mely során arról zselatinos fóliára ujjnyomtörédeket rögzítünk, melyet 7-es számmal látunk el.

A szemle során a polcon lévő Daewoo Matiz feliratú autós könyv, melyen telefonszámok láthatók, melyet eredetben rögzítünk.

A szemlén a garázsban lévő tárgyak eredetben rögzítésre kerültek.

A technikus munkája: 7 db. fóliára ujjnyom töredékek

A tárgyi bizonyítási eszközök sorszámozása:

Megnevezés:

Jelleg:

Tulajdonos:

Gyártmány:

Típus:

Nyilvántartási ország:

Érték:

Rendszám:

Alvázsorszám:

Motorszám:

Színe:

Gyártási idő:

Helyszínen rögzített adatok:

- Fénykép: 7 db.
- Ujj- tenyérnyom:
- Eszköznyom:
- Szagnyom:
- Járműnyom:
- Lábnyom:
- Mikronyom:
- Bionyom:
- Különböző anyagmaradványok:
- Egyéb:

A szemle során a nyomozó hatóság tagja meghozza és a jelenlévőkkel szóban közli a következő

határozatot:

A Be. 151.§ (2) bekezdése alapján elrendelem a szemle során feltalált és rögzített, azoknak a dolgoknak a lefoglalását, amelyek bizonyítási eszközök* törvény értelmében elkobozhatóak* amelyekre vagyonelkobzás rendelhető el*.

A határozat ellen a Be. 195.§ (1) bekezdése alapján panasznak van helye, amelyet a közléstől számított nyolc napon belül a határozatot hozó hatósághoz kell benyújtani.

A jelenlévő személyek nyilatkozata, észrevétele, indítványa: -

A hatóság eljáró tagja felhívja a tanú(k)* hatósági tanú* figyelmét, hogy kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró hatóság megállapítja és megtéríti.*

A tanú(k)* hatósági tanú nyilatkozata a költségtérítési igényről:*

A jegyzőkönyv lezárva, a szemle 15 óra 35 perckor befejezve. A jegyzőkönyv a szemle során történéket helyesen tartalmazza, melyet a jelenlévők elolvasás után helyben hagyólag aláírnak.

Ajka, 2005. év 05. hó 18 nap.

Tóth Ervin r. hdgy. sk.
Baráth József r. ftzls. sk.

A másolat hiteles:
Ajka, 2005. május 19.

Bolla Gyuláné

Kérdések:

- 1. Mire használható a szemle a büntetőeljárásban? Mivel kapcsolatban hallotta eddig a szemle kifejezést?***
- 2. A jegyzőkönyvből hiányol-e valamit? Teljes-e a leírás? Tudja-e rekonstruálni a leírás alapján a helyszínt? Le tudná rajzolni?***

[III. 4.] Szakértői vélemény (toxikológia)

IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI INTÉZETEK HIVATALA
ORSZÁGOS IGAZSÁGÜGYI TOXIKOLÓGIAI INTÉZET
Igazgató: Dr. Somogyi Gábor PhD, CSc

OFFICE INSTITUTES OF FORENSIC EXPERTS
NATIONAL INSTITUTE OF FORENSIC TOXICOLOGY
Director: Dr. Gábor Somogyi PhD, CSc

26

1146 Budapest, Varannó u. 2-4 Hungary
Tel./Phone: +36-1-470-0129 Fax: +36-1-470-0128 BM: 10-505 E-mail: oiti@axalero.hu

IGAZSÁGÜGYI TOXIKOLÓGIAI SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

Veszprém Megyei Rendőr- főkapitányság
Bűnügyi Technikai Osztálya
Veszprém

Szám: 8332/2004 OITI
Tárgy: [REDACTED] 22 éves vizelet vizsgálata
Vizsgálatot végezte: Hídvégi Előd, Benéné Dr. Penczi Edit,
Benéné Dr. Penczi Edit
Hív.szám: 544-221/198-204/04.
Melléklet: Díjjegyzék

Személyes kézbesítéssel érkezett intézetünkbe összesen kb. 2 ml vizeletminta.

VIZSGÁLAT

A vizsgálatra biztosított vizeletmintából kábítószeres és pszichotróp anyagok irányában analízist végeztünk. Ezért a megfelelően előkészített vizeletmintát először FPIA (fluoreszcens polarizációs immunkémiai vizsgálat) immunkémiai szűrővizsgálatoknak (AxSYM) vetettük alá. A fenti immunkémiai vizsgálat amfetamin-származékok irányában pozitívítást adott.

A speciális folyadék-folyadék-extrakciós eljárást követő gázkromatográf-tömegspektrometriás (GC/MS) megerősítő vizsgálatok során a vizeletben 3,9 µg/ml amfetamint, 3,2 µg/ml metiléndioxi-amfetamint (MDA) és 130,9 µg/ml metiléndioxi-metamfetamint (MDMA) azonosítottunk. Egyéb amfetamin-származék jelenlétét kimutatni nem lehetett.

Mérések analitikai adatai: Az AxSYM immunkémiai kimutatási határérték opiátok esetében = 50 ng/ml, amfetamin származékok esetében = 100 ng/ml, kokain és metabolitjainak esetében = 30 ng/ml, kannabinoidok esetében = 15 ng/ml. A GC/MS kimutatási határértéke amfetamin származékok esetében 5 ng/ml.

VÉLEMÉNY

[REDACTED] éves, vizsgálat alá vont személy vizeletmintájában az előző fejezetben részletesen leírt szűrő, és mennyiségi megerősítő vizsgálatok alapján amfetamint, metiléndioxi-metamfetamint (MDMA) és metiléndioxi-amfetamint (MDA) azonosítottunk, az előző részben feltüntetett koncentrációkban. A kimutatott amfetamin származékok speed és extasy néven kerülnek illegális forgalomba. Az amfetamin, MDA és MDMA a 142/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet értelmében (P1 és P2 Jegyzék) minden fajta megjelenési formájukban pszichotróp anyagnak minősülnek.

A vizeletvizsgálat alapján a pszichotróp anyagok szervezetbe kerülésének időponijáról, illetve a bevitt mennyiség mértékéről és annak gyakoriságáról nyilatkozni nem lehet.

A vizsgálatok során a beküldött vizeletmintát teljes egészében felhasználtuk.

Budapest, 2005. február 8.

Be, 108.§ (5) bek. alapján ellenjegyezte:

Dr. Hídvégi Előd
Mikonné Dr. Hídvégi Zsuzsanna
Igazságügyi toxikológus szakértő
igazgató-helyettes

Hídvégi Előd
okl. biológus
igazságügyi toxikológus szakértő

[III. 5.] Szakértői vélemény (ujjnyomat)

Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet

Daktiloszkópiai Szakértői Osztály

1903 Budapest, Pf. 3114

Iktató szám: U-VE-02882/3/2005

Ujjnyomatszakértői vizsgálat és vélemény

Készült a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Szervek Bűnügyi Osztály 19000-50/2005.bű. számú határozatára a Btk. 282/A. § (1) bekezdésébe ütköző visszaélés kábítószerrel büntetnének gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen folyamatban lévő bűnügyben.

Előzmény

2005. május 18-án ismeretlen tettes kábítószerrel való visszaélést követett el a [REDACTED] lévő garázsosoron.

A Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság ujjnyomatszakértője 7 db celluxra rögzített nyomok közül 2 db ujjnyomat talált azonosításra alkalmasnak.

Vizsgálat és vélemény

Az azonosításra alkalmas 2 db ujjnyom számítógépes feldolgozásra került az Automatikus Ujj- és tenyéryomatazonosító Rendszer (AFIS) helyszíni ujj- és tenyéryom adattárában.

A gépi ellenőrzést követően, a klasszikus összehasonlító vizsgálat eredményeként megállapítottam, hogy 1 db ujjnyom – a hűtőszekrény bal oldalának jobb felső sarkáról rögzítve – az Önök által is megnevezett és a daktiloszkópiai nyilvántartásban szereplő

[REDACTED]
[REDACTED] .án.: [REDACTED]

bal kezének mutatóujjától származik, akiről az Ajkai Rendőrkapitányság, 2003. december 29-én, garázstulajdonosi miatt, 1128/05.bű. számú alatti végzetési ujj- és tenyéryomairol.

A helyszíni ujjnyomban, valamint [REDACTED] ujjnyomatában kölcsönösen fellelhető egyedi sajátossági pontok száma, fajtái és azok egymáshoz való viszonya alapján az azonosság kétségtelenül megállapítható és bizonyítható.

A fennmaradó 1 db ujjnyomot összehasonlítottam a fenti Cím által megnevezett [REDACTED] [REDACTED] és [REDACTED] daktiloszkópiai nyilvántartásban szereplő ujjnyomataival.

A vizsgálat eredményként megállapítottam, hogy a fennmaradó 1 db ujjnyom - hűtőszekrény bal oldaláról, felül, középen (5.sz. cellulx) - n e m a fent nevezett személyek ujjaitól származik.

Mellékelten megküldöm a helyszíni ujjnyomról és az azonosított ujjnyomatról a gép által készített, kinagyított képet.

Budapest, 2005. július 6.

Kérdések:

1. **Miért van szükség szakértői véleményre a jogi eljárásban?**
2. **Milyen szakértőkről hallott? Nevezzen meg négy szakkérdést!**
3. **Melyek lehetnek azok a kérdések, amelyekre a szakértői vélemény választ adott?**

[IV. 1.] Kérelem szabadlábra helyezés iránt

X

Tisztelt
Városi Bíróság!

Alulírott [REDACTED] szám alatti lakos gyanúsított a 15.Bnyf.530/2004. számú ügyben meghatalmazott és kívüljegyzett jogi képviselőm [REDACTED] ügyvéd útján tisztelettel

k é r e m,

hogy előzetes letartóztatásomat megszüntetni és szabadlábra helyezni szíveskedjenek a Be. 136.§ (2) bekezdése alapján, illetőleg másodlagosan kérem, hogy előzetes letartóztatásomat megszüntetni és lakhelyelhagyási tilalmat elrendelni szíveskedjenek az alábbi indokolás szerint.

A Tisztelt Bíróság jelen ügyben 2004. december 7. napján hozott 2. számú végzésében a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig, de legfeljebb egy hónapi időtartamra 2005. január 7. napjáig a házi őrizetemet nem jogerősen elrendelte. A Veszprém Megyei Bíróság, mint másodfokú Bíróság a jelzett végzést 3.Bnyf.315/2004/2. számú végzésében megváltoztatta, és előzetes letartóztatásomat rendelte el a foganatbavételtől számított egy hónapig.

Az előzetes letartóztatás foganatbavételének időpontja 2004. december 20. napja, így annak lejárt a 2005. január 20.

A másodfokú, jogerős végzés szerint az előzetes letartóztatás elrendelése azért indokolt, mert fennáll a szökés, elrejtőzés veszélye, illetőleg annak a veszélye, hogy a bizonyítást megnehezítem, meghiúsítom. Továbbá álláspontja szerint családi körülményeim és fiatal korom ellenére azért is indokolt a legsúlyosabb kényszerintézkedés alkalmazása, mert nem folytatok tanulmányokat, jövedelmem nincs, és mert nagyobb összegű pénzt tartottam magamnál a cselekmény elkövetésekor. Vagyis a házi őrizet fentiekén túl a kábítószer-terjesztés sem tudja meggátolni, illetőleg a tanúkkal történt összebeszélés lehetőségét nem képes kiküszöbölni.

Előadom, hogy őrizetbe vétele során minden tényre és körülményre kiterjedő vallomást tettem a bűncselekménnyel összefüggésben, megneveztem a velem tartózkodó személyeket, akiknek kihallgatása megtörtént. A tőlem lefoglalt cetlin szereplő barátaim neve és telefonszáma szintén a nyomozó hatóság rendelkezésére áll, álláspontom szerint másfél hónap alatt kihallgatásuk indokolatlan elvégezhető, főleg kényszerintézkedés alkalmazása esetén.

Fentiekből következően szó sem lehet arról, hogy az ellenem folyó büntetőeljárás bizonyítását megnehezíteném, meghiúsítanám, hiszem magam szolgáltatam a hatóságnak bizonyítási eszközöket.

Továbbá felhívnam a figyelmét a Tisztelt Bíróságnak arra, hogy 2004. december 10. napjától 20. napjáig voltam házi őrizetben, amely időtartam alatt nem kerestem a kapcsolatot barátaimmal, nem igyekeztem befolyásolni senkit, főleg mert – ahogy azt már kihallgatásom során is elmondtam – a nálam lévő kábítószer saját, illetőleg baráti körben történő elfogyasztásra szántam, nem pedig terjesztésre.

Mellékelten csatolom [redacted] nyilatkozatát, amely szerint 2005. január 10. napjától foglalkoztatni kívánnak. Ezzel kapcsolatosan előadom, hogy azért nem folytattam tovább tanulmányaimat és nem volt a bűncselekmény elkövetésekor munkahelyem, mert már korábban szó volt a nyilatkozatban szereplő munkakör ellátásáról, azonban az egyesület várta a pályázatban elnyert pénzösszeg érkezését. Ezen időponttól függött a munkajogviszony kezdete.

A másodfokú végzés indokolása több esetben is érthetetlen számomra. Nem értem, miért áll fenn személyi körülményeim mellett a szökés veszélye? Rendszeres családi élet, szülői támogatás, élettárs és állandó munkahely mellett, továbbá az elkövetett bűncselekmény csekély tárgyi súlyára tekintettel eszembe se jutna bizonytalan körülmények között rejtőzködni. Főleg mert amit a cselekmény elkövetéséről elő lehet adni, azt a nyomozó hatóság rendelkezésére bocsátottam már korábban.

Érthetetlen az is, hogyan alapozhatta a másodfokú végzés indokolását kábítószer-terjesztésre? Sem gyanúsított vallomásomból, sem a nálam található pénzösszegeből illetőleg csekély mennyiségű kábítószerből nem lehet következtetést levonni a kábítószer-terjesztés tényére, de még annak gyanújára sem.

A nálam lévő nagy összegű készpénz eredetét már a vallomásomban feltártam, a nyomozó hatóság rendelkezésére bocsátom az eladott személygépkocsi adásveteli szerződését, illetőleg kérem édesanyám illetőleg nagynéném tanúkénti kihallgatását. Jelzett személyek nyilatkozni tudnak arra, hogy születésnapomra készpénzt kaptam tőlük.

Az előadottak alapján ismételten kérem a Tisztelt Bíróságot, hogy szabadlábra helyezni illetőleg amennyiben a kényszerintézkedés fenntartását feltétlenül szükségesnek tartja, úgy lakhelyelhagyási tilalmat elrendelni szíveskedjenek.

Veszprém, 2005. január 17.

Tisztelettel:

[redacted]

Kérdések:

1. ***Sorolja fel a kérelem indokait!***
2. ***Olvassa el a következő ügyészi határozatot! Mely indokok maradnak reflektálatlanok az ügyészi határozatban?***

[IV. 2.] Ügyészi határozat

X

2005. 06. 05.

VESZPRÉM MEGYEI FŐÜGYÉSZSÉG VESZPRÉM

Nf.182/2005/1-I.szám

Hiv.szám:B.1130/2004.

HATÁROZAT

A kábítószerrel visszaélés büntette és más bűncselekmények miatt [REDACTED] és társai ellen az Ajkai Rendőrkapitányságon 1150/2004.bü.szám alatt folyamatban lévő bűnügyben a 2004. december 5. napján elrendelt nyomozás határidejét a Be.176.§ // bekezdés alapján további két hónappal, 2005. június 5. napjáig

m e g h o s s z a b b í t o m .

A határozatot [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] gyanúsítottak és [REDACTED] védő részére azzal kell kézbesíteni, hogy a határozat ellen a Be.195.§ // bekezdése alapján a közléstől számított 8 napon belül panasznak van helye a Legfőbb Ügyészséghez.

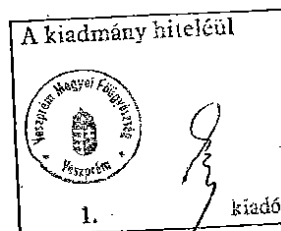
INDOKOLÁS

A kábítószerrel visszaélés büntette és más bűncselekmények miatt folytatott nyomozásban további bizonyítási eszköz beszerzése szükséges.

Enélkül az ügy – bonyolultsága miatt (Be.176.§ // bekezdés második mondatának I. fordulata) – a vádemelés kérdésében történő döntéshez (Be.164.§ //2/ bekezdése) szükséges módon nem tisztázható, ezért a nyomozás határidejét meghosszabbítottam.

Veszprém, 2005. március 31.

Dr. Nyerges Éva sk.
megyei főügyész helyettes

[IV. 3.] Ítélet (magyar bíróság)

1

Pesti Központi Kerületi Bíróság
16.B.VIII.33.149/2010/7.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Pesti Központi Kerületi Bíróság Budapesten, 2010. július hó 2. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t

A 2009. június 13. napjától 2009. október 28. napjáig előzetes letartóztatásban volt, jelenleg szabadon lévő

– aki [REDACTED] született,
anyja neve [REDACTED]
lakik: [REDACTED]
tart. helye: [REDACTED]
személyi ig. száma [REDACTED]
szomáliai állampolgár

vádoltat az eliene 2 rb., a Btk. 274.§ (1) bekezdés c.) pontjába ütköző folytatólagosan elkövetett közokirat-hamisítás bűntette, valamint 1 rb., a Btk. 214.§-ába ütköző beutazási és tartózkodási tilalom megsértésének vétsége miatt emelt vád alól **felmenti**.

Az eljárás során felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

I n d o k o l á s

A Budapesti VIII. kerületi Ügyészség B.VIII.3325/2009. számon emelt váda [REDACTED] ellen 2 rb., a Btk. 274.§ (1) bekezdés c.) pontjába ütköző folytatólagosan elkövetett közokirat-hamisítás bűntette, valamint 1 rb., a Btk. 214.§-ába ütköző beutazási és tartózkodási tilalom megsértésének vétsége miatt.

A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a bíróság az alábbi tényállást állapította meg.

[REDACTED] érettségivel és szobafestő szakképzettséggel rendelkezik. Jelenleg [REDACTED] alkalmazottként, foglalkozással nem rendelkezik. Jövedelme havi 7.000,- Ft. Nőtlen, eltartásra szoruló hozzátartozója nincs. Vagyontalan, tartozása nincs. Magyarországon büntetlen.

szemben 2008. április 23. napján 4 óra 30 perc körüli időben Tiszakerecsnyben, az Árpád úton rendőri intézkedésre került sor., amelynek során nem tudta magát iratokkal igazolni. a nevét nek, születési adatait pedig úgy adta meg, miszerint n született és az anyja neve. Az adatokat a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Barabás Határrendészeti Kirendeltsége jelentésében rögzítette, valamint az idegenrendészeti eljárásban is ugyanezen a néven és adatokkal hallgatta meg.

az általa bement az általa bement a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság a 2008. április 23-án kelt és aznap jogerős 1-7/1460-17/2008. számú határozatával – mely a vádlott előtt kihirdetésre került - a Magyar Köztársaság területéről 4 évre kiutasította.

Ezt követően 2008. augusztus 18. napján 20 óra 35 perc körüli időben szemből szemben Beregdarócon, a Táncsics utcában rendőri intézkedésre került sor., amelynek során nem tudta magát iratokkal igazolni. a nevét születési adatait pedig úgy adta meg, miszerint n született és az anyja neve. Az adatokat a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Beregsurányi Határrendészeti Kirendeltsége jelentésében rögzítette, valamint az idegenrendészeti eljárásban is ugyanezen a néven és adatokkal hallgatta meg.

az általa bement néven a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság a 2008. augusztus 19-én kelt és aznap jogerős 1-7-2882-17/2008. számú határozatával – mely a vádlott előtt kihirdetésre került - a Magyar Köztársaság területéről 3 évre kiutasította.

a kiutasító határozatok ellenére 2009. májusban Törökországon keresztül ismét a Magyar Köztársaság területére érkezett és 2009. június 10. napján Budapesten, a VIII. kerületi Baross téren fogatosított elfogásáig itt tartózkodott. 2009. június 11-én fogatosított nyomozati kihallgatásakor elmondta, hogy menekültként szeretne Magyarországon élni.

A bíróság a tényállást a vádlott vallomása, a 1-7/1460-17/2008. és a 1-7-2882-17/2008. számú ügyiratok, az igazságügyi daktíloszkópiai szakértői vélemény, a Szomáliáról szóló országinformációs összefoglaló, az erkölcsi bizonyítvány, valamint az eljárás anyagává tett egyéb okirati bizonyítékok alapján állapította meg.

a nyomozás során először úgy nyilatkozott, hogy elfogását megelőzően két nappal érkezett Magyarországra úgy, hogy előtte már két alkalommal járt itt, de mindkétszer a határnál elfogták és visszaküldték Ukrajnába. Vallomása szerint 2007. novemberben indult el Szomáliából a saját, orosz vízummal ellátott útlevelével. Moszkvából autóval indult el, akkor azt sem tudta, hogy Magyarországra jön, ezt csak az elfogásakor – 2008. áprilisban - mondták meg neki a rendőrök, majd átvitték őt bilincsben Ukrajnába. Ekkor a sajátja helyett nevet mondott a hatóságnak, mert félt, hogy baj lesz, ha a saját adatait jelenti be. Ezután öt hónapot volt Ukrajnában egy börtönben, majd miután édesapja küldött neki pénzt, megkért egy arab férfit, hogy hozza el őt a magyar határig. Ekkor is megfogták őt a rendőrök és megint visszaküldték őt Ukrajnába, ahol hat hónapot töltött ismét börtönben. Ott azt mondták neki, vagy visszamegy Szomáliába, vagy két évig lesz börtönben, ezért az előbbit választotta. 2009. május 20-án indult el ismét Szomáliából – egy másik férfi útlevelével - Kenyán keresztül Törökországba, ahonnan egy európai országba ment. Ott egy férfit megkért, hogy hozza el őt ismét Magyarországra, mert menekültként szeretett volna itt maradni és tanulni. Elmondta, hogy mindkét korábbi elfogásakor kérte menekültkénti elismerését, s elmondta azt is,

Pesti Központi Kerületi Bíróság
16.B.VIII.33.149/2010/7.

hogy nem tudott arról, hogy kiutasították Magyarországról, mert először angol tolmács volt, ő pedig nem ért annyira angolul, másodsor pedig pakisztáni és nem szomáliai tolmács volt.

Folytatólagos kihallgatásakor ismét elismerte, hogy [REDAKTOR] illetőleg [REDAKTOR] néven ő írta alá a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság rá vonatkozó iratait. Mindezt azért tette, mert félt, s nem pedig azért, mert félre akarta volna vezetni a hatóságokat.

A bíróság előtt elismerte bűnösségét, nyomozati vallomásait pedig fenntartotta, amit tett, azért pedig elnézést kért. Cselekményeit azzal indokolta, hogy Szomáliából a háború elől menekült, Ukrajnában pedig ütötték és verték őt.

A bíróság azt a tárgyaláson is előadott vádlotti védekezést, miszerint ő nem bírt tudomással arról, hogy őt 2008. áprilisban és augusztusban is kiutasították a Magyar Köztársaság területéről, nem fogadta el. Mikor ugyanis 2008. április 23-án angol, majd 2008. augusztus 18-án pedig szomáliai nyelven nyilatkozott a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányságon, későbbi vallomásaival egyezően számolt be a történetekről, majd a kiutasításról szóló határozatok kihirdetéséről írt jegyzőkönyveket az igen részletes nyilatkozatait követően írta alá, mégpedig - ahogy ő is, a daktiloszkópus szakértői véleménnyel alátámasztottan elismerte - nem a saját, hanem [REDAKTOR] illetőleg [REDAKTOR] néven.

De áprilisban felvett nyilatkozatában azt is megemlítette, hogy Szomáliából az ott folyó törzsi háborúk miatt jött el és „egy jobb élet reményében” szeretne itt maradni Magyarországon. Augusztusban arról is említést tett, hogy mivel egy magasabb rangú klánhoz tartozó lányt akart feleségül venni, ezért úgy megverték őt, hogy 15 napig kórházban is feküdt. Ekkor is elmondta, hogy jobb és szabadabb életet szeretne, egy biztonságos európai országban szeretne dolgozni és élni. Budapesten történt elfogását követő napon felvett nyomozati kihallgatásakor pedig már azt is bejelentette, hogy menekültként szeretne Magyarországon maradni.

S bár [REDAKTOR] elismerte bűnösségét, a bíróság az alábbiak miatt a vádlottat az ellene 2 rb., a Btk. 274.§ (1) bekezdés c.) pontjába ütköző folytatólagosan elkövetett közokirat-hamisítás bűntette, valamint 1 rb., a Btk. 214.§-ába ütköző beutazási és tartózkodási tilalom megsértésének vétsége miatt emelt vád alól felmentette.

Kétségtelen, hogy a vádlott formailag mindegyik terhére rótt cselekményt elkövette, hiszen, miként az a fentiekből kiténik, általa tudottan két alkalommal is, általa más-más nevet használva kiutasították őt Magyarországról, ennek ellenére visszatért ide. Azonban figyelemmel a Szomáliáról szóló országinformációs összefoglaló által megerősített vallomására, nem lehet vitatni, hogy azért tért vissza Magyarországra, mert hazáját elhagyni kényszerült, elfogását követően pedig be is jelentette, hogy menekültként szeretne itt maradni.

Az 1989. évi 15. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július 28. napján elfogadott Egyezmény, valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. január 31. napján létrejött jegyzőkönyv – az ún. Genfi Egyezmény – 31.cikke értelmében ugyanis az országba való jogellenes belépése, vagy tartózkodása miatt nem sújtható büntetéssel az a menekült, aki közvetlenül olyan területre érkezett, ahol élete vagy szabadsága veszélyeztetve volt, és aki engedély nélkül lép be a területre, illetve tartózkodik ott, feltéve, hogy

haladéktalanul jelentkezik a hatóságoknál és kellőképpen megindokolja jogellenes belépését, illetve jelenlétét.

ugyan nem közvetlenül Szomáliából, hanem Törökország közbeiktatásával érkezett Magyarországra. Azonban – figyelemmel a Fővárosi Bíróság 28.Bf.XVIII.6559/2008/17. számú, a Budapesti XVIII. és XIX. kerületi Bíróság 11.B.XVIII.275/2007/32. számú ítéletét megváltoztató határozatában foglaltakra – a vádlott Törökországban nem kapott volna kielégítő védelmet. A más országon való átutazás vagy rövid idejű megállás pedig nem tekinthető olyan körülménynek, amely a célállomáshoz képest a közvetlenség feltételét sérti.

Az is igaz ugyan, hogy 2009. májusban nem jelentkezett haladéktalanul a hatóságoknál és nem indokolta meg jogellenes belépését és jelenlétét, de sem ekkor, sem pedig korábban, 2008. áprilisban és augusztusban nem volt elvárható a hazájából menekülni kényszerült, valós papirokkal nem rendelkező, így magát biztonságban nem érző vádlottól, hogy felfedve valós adatait és körülményeit kockáztassa visszaküldését.

Mindezek miatt a bíróság a vádlottat a Be. 331.§ (1) bekezdése alapján – mivel az által elkövetettek nem bűncselekmények – felmentette.

Az eljárás során felmerült bünygyi költséget a Be. 339.§ (1) bekezdése értelmében az állam viseli.

Budapest, 2010. július hó 2. napján

*

Dr. Perjés Judit s. k.
bíró

A kiadmány hitelesítve

Kérdések:

1. ***Milyen fő részekre tudja felosztani az ítéletet?***
2. ***Milyen részei vannak az indoklásnak? Különítse el ezeket:***
 - ***Személyi körülmények***
 - ***Történeti tényállás***
 - ***Bizonyítási eljárás összefoglalása, ismertetése***
 - ***Jogi értékelés, felhívott és alkalmazott jogszabályok***
3. ***Milyen jogkérdések merültek fel az ítéletben? Mit jelent a „haladéktalan” kifejezés?***
4. ***Milyen fogalmakat talál, amelyeket nem ismer?***

[IV. 4.] Ítélet (nemzetközi)

Második Szekció

DARVAS v. Magyarország

(Kérelem száma 19547/07)

Ítélet

STRASBOURG

2011. január 11.

Ezen határozat az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt feltételek beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

A Darvas v. Magyarország ügyben,

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melyen részt vettek:

Françoise Tulkens, *Elnök*,
Ireneu Cabral Barreto,
Danutė Jočienė,
András Sajó,
Nona Tsotsoria,
İşıl Karakaş,
Kristina Pardalos, *bírák*
és Stanley Naismith, *a Szekció hivatalvezetője*,

2010. december 7-én zárt ülésen tartott tanácskozás után, a nevezett napon az alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy Magyarország elleni Kérelem (no. 19547/07), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az „Egyezmény”) 34. cikke alapján egy magyar állampolgár, Darvas Milán (a „Kérelmező”) 2007. április 24-én terjesztett a Bíróság elé.
2. A Kérelmezőt Kádár. A., budapesti ügyvéd képviselte az eljárás során. A Magyar Kormányt (a „Kormány”) dr. Höltzl Lipót, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium képviselte.
3. A Kérelmező állítása szerint az előzetes letartóztatása indokolatlan volt, panaszát az Egyezmény 5 § 1 (c), 3 és 4 Cikkeire alapította.
4. 2010. március 10-én a Második Szekció elnöke azt a döntést hozta, hogy a Kérelemtől tájékoztatja a Kormányt. Ekkor abban is döntés született, hogy a befogadhatóság és az ügy érdeme tekintetében egyszerre dönt a Bíróság (29. § 1 Cikk).

A TÉNYEK

I. AZ ESET KÖRÜLMÉNYEI

5. A Kérelmező 1985-ben született és Ajkán él.
6. 2004. december 5-én a Kérelmezőt kábítószerrel való visszaélés vádjával őrizetbe vették. 2004. december 7-én a Veszprémi Városi Bíróság ülést tartott, melyen elrendelte a házi őrizetét. 2004. december 15-én az ügyészi fellebbezésnek helyt adva a Veszprém Megyei Bíróság megváltoztatta ezt a végzést, és elrendelte a Kérelmező előzetes letartóztatását összebeszélés és bűnisméltés veszélyére hivatkozva. Azonban 2005. április 13-án szabadlábra helyezték.
7. Egy másik ügyben 2005. május 20-án a Kérelmezőt letartóztatták kábítószerrel való visszaélés minősített esetének vádjával, lényegében azért, mert különböző kábítószeres és csomagoló anyagok jelentős mennyiségét találták egy általa bérelt garázsban. 2005. május 22-én tartott ülésen előzetes letartóztatását rendelték el a feltételezett kábítószer-hálózat tagjainak összejátszásától való félelem miatt. A letartóztatását utólag a törvényben meghatározott időközönként

meghosszabbították olyan döntésekben, amelyek inkább sztereotip hivatkozásokat tartalmaztak a szökésének és az összejátszásnak a veszélyére vonatkozóan, olyan részletes indokok nélkül, amelyek a Kérelmező egyéni körülményeit vagy az ellene felhozott bizonyítékokat érintették volna.

8. 2006. február 9-én a Kérelmező benyújtotta kérelmét az óvadék ellenében való szabadlábra helyezés iránt, jelentős pénzösszeget ajánlva biztosíték gyanánt. 2006. február 16-án kérelmét elutasították. Fellebbezését 2006. február 24-én utasították el.

9. 2006. június 12-én a nyomozás befejeződött.

10. 2006. július 19-én a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság meghosszabbította a Kérelmező letartóztatását 2006. augusztus 22-ig. A bíróság elutasította a Kérelmező ügyvédjének érvelését, mely arra mutatott rá, hogy a nyomozás eredményei nem vezettek megalapozott gyanú megállapítására a Kérelmezővel szemben. Kellően alátámasztva látta, hogy a további fogvatartás a szökés veszélye miatt továbbra is szükséges, és azt nem lehet helyettesíteni a javasolt házi őrizettel. Úgy ítélte meg, hogy megalapozott gyanú merült fel arra nézve, hogy a Kérelmező részt vett a kábítószeres tárolásában és szállításában, ami nagyon súlyos szankciókkal büntetendő jogsértésnek minősül. 2006. július 27-én a Győri Ítéltábla elutasította a Kérelmező fellebbezését, megállapítva, hogy a lehetséges szankciók indokoltá teszik a Kérelmező szökésétől való félelmet.

11. 2006. augusztus 10-én benyújtották a vádiratot 21 vádlottal, köztük a Kérelmezővel szemben. A fent vázolt két büntetőeljárást egyesítették. A Kérelmezőt kábítószerrel való visszaélésben való bűnrészességgel vádolták.

12. 2006. augusztus 21-én a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság meghosszabbította a Kérelmező előzetes letartóztatását. A bíróság megállapította, hogy a Kérelmezővel szemben kiszabható lehetséges szankció maga után vonja a szökés veszélyét.

13. A Kérelmező ügyvédje fellebbezést nyújtott be arra hivatkozva, hogy nem állnak fenn a Bíróság ítélezési gyakorlata által megkívánt különleges indokok, amelyek alapján a Kérelmező fogvatartását megalapoznák. Fenntartotta különösen, hogy semmi sem támasztotta alá az iratok alapján a Kérelmező részvételét a kábítószer értékesítésében. Figyelembe véve a bírósági ítélezési gyakorlatot, véleménye szerint nincs olyan szankció, amellyel való fenyegettség automatikusan igazolná a fogvatartást a szökéstől való félelem miatt. Hogy megcáfolja ezt az álláspontot (a fogvatartás automatikus szükségességét), az ügyvéd azt állította, hogy a Kérelmező személyes körülményei tisztességesek voltak: családja támogatta, amellyel jó kapcsolatot tartott fenn, és szorgalmasan teljesítette oktatási és szakmai kötelességeit a letartóztatása előtt. Az ügyvéd azt javasolta, hogy a Kérelmezővel szemben előzetes letartóztatása helyett házi őrizetet alkalmazzanak.

14. 2006. szeptember 21-én az Ítéltábla elutasította a fellebbezést, megállapítva, hogy a bűncselekmények azon része, amelyekkel a Kérelmezőt vádolták, nagyon súlyos szankciókkal büntetendő, beleértve az életfogytig tartó szabadságvesztést is, amelyek indokolták a szökéstől való félelmet.

15. 2006. november 22-én Kérelmező ismételten kérte a szabadlábra helyezését óvadék ellenében. 2006. november 30-án engedélyezték az óvadék kiszabását, és elrendelték a házi őrizetbe helyezést. Erre az intézkedésre 2007. május 21-én került sor.

16. 2008. április 29-én a Kérelmezőt bűnösnek találták az ellene felhozott vádak közül azon cselekmény kapcsán, amelyek alapján 2004. december 5-én letartóztatták. A többi vádpont alól felmentették.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 5. § (1) BEKEZDÉSÉNEK FELTÉTELEZETT MEGSÉRTÉSE

17. A Kérelmező azt kifogásolta, hogy az Egyezmény 1. § 5. cikke megsértésével tartották előzetes letartóztatásban, amelyek szövege a következő:

„1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján: ...

(c) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel abból a célból, hogy bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák, vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben; ...”

18. Nem vitatva, hogy a Kérelmező panasza az 1. § 5. cikk alapján vizsgálható, a Kormány kétségbe vonta, hogy e rendelkezés megsértése történt.

A) Befogadhatóság

19. A Bíróság megállapítja, hogy a panasz nem nyilvánvalóan megalapozatlan az Egyezmény 3. § 35. cikke értelmében. Továbbá azt állítja, hogy semmilyen más alapon nem befogadhatatlan. Ezért kijelenti, hogy befogadható.

B) Érdemi rész

20. A Kormány azt állította, hogy a Kérelmező előzetes letartóztatás többször szökéstől és az összejátszástól való félelem miatt hosszabbították meg több alkalommal. A nyomozás lezárását követően és a vádirat benyújtása után az utóbbi veszély bizonyos mértékig csökkent, de a szökés kockázata továbbra is fennállt, és ez indokoltta tette a Kérelmező további előzetes letartóztatását. A szökés veszélye csak a biztosítékként letétbe helyezett jelentős mértékű pénzösszeg mellett csökkent, amelyet óvadék ellenében történő szabadlábra helyezésekor adtak 2006. november 30-án, amikor ennek megfelelően óvadék ellenében szabadlábra helyezését rendelték el.

21. Hangsúlyozták, hogy a Kérelmező első óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés iránti kérelmet 2006. február 9-én nyújtottak be, vagyis a nyomozás befejezése előtt, amikor az összejátszás veszélye még mindig jelentős volt, és ezért az óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés nem volt megfelelő alternatíva az előzetes letartóztatásban tartáshoz képest. Ezt követően az előzetes letartóztatás időtartamának meghosszabbítása nem volt automatikus, hanem az ügy egyedi körülményeinek szem előtt tartásával került rá sor.

22. A Kérelmező különösen azt állítja, hogy a nyomozás folyamán a személye elleni alapos gyanúnak egyre megalapozottabbá kellett volna válnia – azonban nem ez történt. Az egyéni körülményeit, a szökés tényleges valószínűségét nem vették megfelelően figyelembe, és a fogvatartás meghosszabbítása meglehetősen automatikus módon zajlott. Ez különösen szembevetendő a nyomozás lezárását és a Kérelmező elleni vádirat benyújtását követően, amikor az összejátszás veszélye gyakorlatilag elvesztette jelentőségét. Érveit ennek ellenére azzal az indítvánnyal együtt, hogy előzetes letartóztatás helyett házi őrizetet rendeljenek el vele szem-

ben, nagyrészt megválaszolatlanul hagyták a bíróságok. Noha a nyomozás megszüntetése és a tényleges szabadon bocsátás között semmi sem változott a szökés veszélyével kapcsolatos körülményei tekintetében, 2006. november 30-án a Kérelmezőt jelentős összegű óvadék ellenében szabadlábra helyezték.

23. A Bíróság megállapítja, hogy egy személyt szabadságától csak az 1. § 5. cikkében meghatározott célokból lehet megfosztani. Egy személy fogvatartani az 1. § 5. cikk (c) pontja értelmében csak büntetőeljárás keretében lehet, abból a célból, hogy bűncselekmény elkövetésének gyanújával az illetékes hatóság elé kerüljön, vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy azt követően a szökésben (vö. *Ječius v. Lithuania*, 34578/97, 50. §, ECHR 2000-IX).

24. A Bíróság fenntartja, hogy a fogvatartás belső jog szerinti formális „jogszerűsége” az elsődleges, de nem mindig a döntő tényező a szabadságtól való megfosztás értékelése során. Meg kell győződni arról is, hogy a fogvatartása célja a vizsgált időszakban összeegyeztethető volt-e az 1. § 5. cikkével, amely akadályát jelenti, hogy a személyeket a szabadságuktól önkényesen megfosszák (lásd *Khudoyorov kontra Oroszország*, 6847/02, 137. §, EJEB 2005-X [részletek]), az önkényesség fogalmát az 5. cikk összefüggésében, a fogvatartás típusától függően különböző terjedelemben használva (*Mooren v. Germany* [GC], no. 11364/03, § 77, ECHR 2009–...).

25. A panaszos második előzetes letartóztatásának első részének, azaz a 2005. május 20. és 2006. augusztus 10. közötti időszak vonatkozásában a Bíróság úgy látja, hogy a kábítószer-kereskedelem gyanúja miatt elrendelt fogvatartás megalapozott volt a szökés és összebeszélés veszélye miatt. Ez az intézkedés nem tekinthető önkényesnek, tekintettel arra a veszélyre, hogy a panaszos akadályozhatta volna a nyomozás menetét még mielőtt az állítólagos kábítószer-kereskedő hálózatot a rendőrség feltárta volna. Ez az intézkedés tehát az Egyezmény 5. § 1. (c) pontjára tekintettel elviekben igazolható. Figyelembe véve a következőkben (lásd 26–29. pontok alatt) mondottakat is, a Bíróság a fenti körülményekre tekintettel nem látja indokoltnak, hogy olyan körülményeket is vizsgáljon, mint hogy például a magyar bíróság automatikusan hosszabbította meg a panaszos előzetes letartóztatását (vö. *Mansur v. Turkey*, 8 June 1995, § 55, Series A no. 319-B), vagy nem vette figyelembe a panaszos egyéni körülményeit (vö. *Labita v. Italy* [GC], no. 26772/95, § 152, ECHR 2000-IV), vagy elmulasztotta volna a bizonyítékokat alaposan értékelni (vö. *Stepuleac v. Moldova*, no. 8207/06, § 68, 6 November 2007).

26. A panaszos második előzetes letartóztatásának második része (azaz a nyomozás befejezéséig eltelt idő, különösen a 2006. augusztus 10. és 2006. november 30. közötti időszak) vonatkozásában a Bíróság úgy látja, hogy az összebeszélés veszélye már sokkal kevésbé állt fenn, hiszen a bizonyítékokat már összegyűjtötte a rendőrség, a nyomozást lezárták, és az iratokat vádemelési javaslattal küldték meg az ügyészségnek (vö. a szükséges változtatásokkal *Szeloch v. Poland*, no. 33079/96, § 93, 22 February 2001). A magyar bíróság ezen időszakban hozott határozatából hiányzik az összebeszélés veszélyére való hivatkozás, csupán a panaszos szökésének veszélyére hivatkozik a bíróság. Ez utóbbi vonatkozásában a Bíróságot nem győzte meg a Kormány érvelése.

27. A Bíróság különösen arra hívja a figyelmet, hogy a magyar bíróság indokolásában alig vette figyelembe a panaszos azon nyilatkozatát, hogy csekély a szökés veszélye, például a családi körülményei miatt (vö. *Neumeister v. Austria*, 27 June 1968, § 10, Series A no. 8).

Ehelyett a magyar bíróság ragaszkodott ahhoz, hogy az előzetes letartóztatás megszüntetése esetén fennáll a panaszos szökésének veszélye, de csupán azt az érvet ismételte meg, hogy ennek oka az elkövetett bűncselekményre kilátásba helyezett nagyon súlyos büntetés (vö. *Letellier v. France*, 26 June 1991, § 43, Series A no. 207), és semmilyen módon nem utalt arra, hogy a nyomozás eredménye mennyiben támasztja alá ennek valószínűségét (vö. *Stepuleac*). A Bíróság ezzel kapcsolatban arra is felhívja a figyelmet, hogy a panaszost végül a magyar bíróság felmentette azon vádpontok alól, melyekre tekintettel életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéelhette volna őt (lásd a 14. pontot). Azt sem indokolta a magyar hatóság, hogy miért nem mérlegelte azt a lehetőséget, hogy a szökés veszélye kevésbé súlyos intézkedéssel, például házi őrizettel is megakadályozható lett volna, ahogyan erre a panaszos ügyvédje is hivatkozott (vö. *Ambruszkiewicz v. Poland*, no. 38797/03, §§ 32, 33, 4 May 2006). Igaz ugyan, hogy a panaszost végül 2006. november 30-án óvadék ellenében szabadon engedték, de a Bíróság úgy látja, hogy a magyar hatóságoknak már korábban alaposabban meg kellett volna vizsgálniuk a panaszos körülményeit, hiszen a nyomozás már június 12-én befejeződött, de legkésőbb 2006. augusztus 10., azaz a vádemelésre tett javaslat előterjesztése után meg kellett volna szüntetni az előzetes letartóztatást. Továbbá, a magyar bíróságnak sokkal alaposabban kellett volna mérlegelnie a letartóztatás fenntartása, illetve megszüntetése mellett szóló érveket, különös tekintettel arra, hogy a panaszos már 2006. február 9-én felajánlotta, hogy óvadékot fizetne a szabadon bocsátásáért (lásd a 8. pontot).

28. Mindezen körülményekre tekintettel – azaz, hogy az óvadékot a panaszos felajánlotta, a nyomozás már befejeződött és megtörtént a vádemelés – a Bíróság úgy látja, hogy az Egyezmény 5. § 1. pontjára tekintettel a panaszos előzetes letartóztatásának meghosszabbításakor sokkal alaposabb indokolásra lett volna szükség. A bíróságnak, amely ekkor az előzetes meghosszabbításáról döntött, elég információ állt rendelkezésére ahhoz, hogy ésszerű és megalapozott döntést hozzon a szabadságtól való megfosztás szükségességéről. Az előzetes letartóztatás meghosszabbításáról szóló bírói végzés indokolása tehát egy lényeges tényező annak megítélésében, hogy egy személy fogvatartása önkényesnek minősíthető vagy sem (lásd *Mooren*, korábban hivatkozva, § 79). Ezért a Bíróság úgy látja, hogy az eljárásnak ebben az előrehaladott szakaszában önmagában az a tény, hogy a bíróság az előzetes letartóztatás meghosszabbításakor a szökés veszélyére hivatkozott, nem elegendő ahhoz, hogy kizárja az önkényesség lehetőségét, különös tekintettel arra, hogy az indokokat a bíróság nem támasztotta alá megfelelő tényekkel (lásd, a szükséges változtatásokkal, *Smirnova v. Russia*, nos. 46133/99 és 48183/99, § 71, ECHR 2003-IX [részletek]). A Bíróság ismételten felhívja a figyelmet arra, hogy egy formailag szabályos határozat nem feltétlenül felel meg az Egyezmény 5 § (1) bekezdésének, amennyiben a döntés nincs megfelelően megindokolva (lásd, a szükséges változtatásokkal, *Gajcsi v. Hungary*, no. 34503/03, §§ 18–21, 3 October 2006).

29. Mindezek alapján a Bíróság úgy látja, hogy az, ahogyan a magyar bíróság az előzetes letartóztatás meghosszabbítása során eljár – vagyis hogy nem, vagy csak kis mértékben volt tekintettel az eset körülményeire és a panaszos egyéni körülményeire, nem mérlegelte a szabadságmegvonás kevésbé súlyos formájának lehetőségét, nem indokolta meggyőzően, hogy miért áll fenn a panaszos szökésének veszélye – nem felel meg azoknak a követelményeknek, melyek alapján az Egyezmény 5. § (1) bekezdésére tekintettel a panaszos előzetes fogvatartásának ezen szakasza indokoltnak tekinthető.

II. AZ EGYEZMÉNY 5. § 3. PONTJÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS SÉRELME

30. A panaszos második előzetes letartóztatásának teljes időtartamára vonatkozóan a Bíróság megállapítja, hogy a panasz az Egyezmény 5. § 3. pontjának hatálya alá esik, mely szerint:

„E Cikk 1. c) bekezdésének rendelkezésével összhangban letartóztatott vagy őrizetbe vett személyt haladéktalanul bíró, vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé kell állítani, és a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van arra, hogy észszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében, vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték. A szabadlábra helyezés olyan feltételekhez köthető, melyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést.”

31. A Bíróság megállapítja, hogy a panaszos előzetes letartóztatása 2005. május 20-tól 2006. november 30-ig, azaz összesen egy év hat hónap és hét napon át tartott. A Bíróság szerint önmagában a fogvatartás hossza nem tekinthető indokolatlannak, különösen arra figyelemmel, hogy a hatóságoknak egy olyan kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó hálózatot kellett felderítenie, melyben több gyanúsított is szerepelt. A Bíróság számára nem tűnik úgy, hogy az ügy kivizsgálása, felderítése során a hatóságok nem megfelelő gondossággal jártak volna el (vö. *Toth v. Austria*, 12 December 1991, § 77, Series A no. 224; *Van der Tang v. Spain*, 13 July 1995, § 75, Series A no. 321). Minden olyan ügyben, ahol megállapítható az Egyezmény 5. § 1. c) pontjának megsértése (lásd a 29. pontot), a Bíróság nem látja szükségesnek, hogy ezt a panaszt külön vizsgálja.

III. AZ EGYEZMÉNY TOVÁBBI RENDELKEZÉSEINEK ÁLLÍTÓLAGOS SÉRELME

32. A panaszos első előzetes letartóztatása tekintetében, ami 2005. április 13-án ért véget, a Bíróság megállapítja, hogy a panasz benyújtására több mint hat hónappal később, 2007. április 24-én került sor. Az Egyezmény 35. § 1. és 4. pontjaira tekintettel az időkorlát túllépése miatt a panasz ezen részét a Bíróság elutasítja.

33. A panaszos hivatkozott még az Egyezmény 5. § 4. pontjára, mely szerint:

„Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvénytellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”

34. A Bíróság megállapítja, hogy a panaszos második előzetes letartóztatását bíróság rendelte el és hosszabbította meg, és a törvényben előírt határidőn belül vizsgálták felül. Ezzel kapcsolatban semmilyen eljárási szabálytalanságot nem lehet megállapítani, ezért a panasz ezen része az Egyezmény 35. § 3. pontjára tekintettel nyilvánvalóan alaptalan, és az Egyezmény 35. § 4. pontja alapján a Bíróság elutasítja.

IV. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

35. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg, és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A) Kár

36. A panaszos 4350 euró vagyoni és 5000 euró nem-vagyoni kár megtérítését igényelte.

37. A Kormány vitatta ezeket az igényeket.

38. A Bíróság nem észlelt semmilyen kauzális kapcsolatot a megállapított sérelem és az állítólagos vagyoni kár között, ezért ezt az igényt elutasítja. Figyelembe veszi viszont azt, hogy a panaszos nem-vagyoni kárt elszenvedett bizonyosan, és úgy látja, hogy helyénvaló megítélni az igényelt teljes összeget, azaz 5000 eurót.

B) Költségek és kiadások

39. A panaszos igényelt továbbá 4900 eurót a Bíróság előtt felmerült költségeire és kiadásaira, mely összeg megfelel 90 euró irodai költségnek, valamint az ügyvédje által az esettel töltött 37 munkaórájának, 130 eurós óradíjjal számolva.

40. A Kormány vitatta ezeket az igényeket.

41. A Bíróság esetjoga szerint a panaszos csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben kimutatható, hogy azok ténylegesen és szükségképpen merültek fel, illetve az összegük ésszerű. Jelen ügyben, figyelemmel a Bíróság rendelkezésére álló dokumentumokra és a fent utalt elvekre, a Bíróság 3500 euró megítélését tekinti ésszerűnek mindenemű költség fedezésére.

C) Késedelmi kamat

42. A Bíróság úgy látja jónak, hogy a késedelmi kamat az Európai Központi Bank által megállapított kamatlábon alapuljon, három százalékponttal megnövelve.

MINDEZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *kijelenti*, hogy a panaszosnak az 5. § 1. és 3. bekezdésén alapuló, a második előzetes letartóztatására vonatkozó panaszai elfogadhatók, a panasz többi része viszont nem elfogadható;

2. *megállapítja* az Egyezmény 5. § 1. bekezdésének sérelmét;

3. *megállapítja*, hogy nem szükséges a panaszt az Egyezmény 5. § 3. alapján vizsgálni;

4. *megállapítja*, hogy

(a) az alperes állam, az ítéletnek az Egyezmény 44. § 2. bekezdése szerinti jogerőssé válásától számított három hónapon belül, a következő összegeket köteles megfizetni a panaszos részére, magyar forintra átszámolva a teljesítés napján érvényes árfolyamon:

(i) 5000 EUR, azaz ötezer eurót, valamint minden adóköteles terhet, a nem-vagyoni kár fejében;

(ii) 3500 EUR, azaz háromezer-ötszáz eurót, valamint a panaszos minden adóköteles terhet, a költségek és kiadások fejében;

(b) a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítésig a fenti összegekre az Európai Központi Bank által a késedelem idejére érvényes átlagos kamatláb, plusz három százalékpontnyi kamat jár;

5. *elutasítja* a panaszosnak az igazságos elégtétel iránti igényét.

Angol nyelven, írásban kihirdetve 2011. január 11-én a Bírósági Eljárás 77. § 2. és 3. bekezdése alapján.

Kérdések:

- 1. Miről szól az eljárás? Milyen kérdésben hozott döntést a strasbourgi bíróság?***
- 2. Mi a következménye annak, hogy az ítélet megállapította az egyezmény sértést?***
- 3. Milyen sztenderdeket olvas ki az ítéletből az ésszerűséggel kapcsolatban?***
- 4. Hasonlítsa össze a magyar és a nemzetközi bíróság ítéletét!***

[V.] Jogtudományi szöveg

BÓCZ ENDRE

A SZÖKÉS VESZÉLYE és a büntető jogalkalmazási gyakorlat

Az előzetes letartóztatás büntető eljárási jogunkban a legsúlyosabb kényszerintézkedés. A törvény határozza meg azokat az előfeltételeket, amelyek megengedhetővé teszik, hogy a bíróság olyasvalakit, akiről egyébként még nem állapította meg, hogy bűncselekményt követett el, átmenetileg megfosszon a személyi szabadságától. Ez a döntés – sok más jogalkalmazási döntéshez hasonlóan – *elvileg* egy konkrét ténybeli helyzetnek egy elvont szabály alá vonása. Mégis különösen kényessé teszi az, hogy rendkívül érzékeny alkotmányos jogról kell dönteni, s hogy a döntést több síkon is nem igazolt tényekre, hanem csak *valószínűségekre* lehet alapozni.

Hazánkban évtizedeken át a vádemelés előtti előzetes letartóztatás felől a nyomozó hatóságok, illetőleg az ügyészség döntött. Ez a jogi szabályozás távolról sem felelt meg az európai hagyományoknak, majd az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi kívánalmaknak, és sokféle gyanakvásnak adott tápot. Érthetően nagy várakozás övezte tehát a rendszerváltozás kezdetén a büntetőeljárásal összefüggő jogalkotást, amely ezt a döntést a bíróság jogkörébe utalta. Sokan úgy vélték: alapvető változások következnek majd, a bíróság sokkal mértéktartóbban él ezzel a kényszerintézkedéssel. A remények azonban nem váltak valóra.

Az elmélet

A jogtudomány bevett tételei szerint a személyi szabadságot az alkotmány garantálja; ez alól enged kivételt a büntetőeljárási törvény, amikor megengedi legitim célokból, kivételesen az alkotmányos jogok – egyebek mellett a személyi szabadság – elvonását vagy korlátozását. Ezeket a kivételeket azonban szorosan kell értelmezni.

a) A személyi szabadságot érintő minden büntetőeljárási kényszerintézkedésnek előfeltétele, hogy a terhelttel szemben *megalapozottan* táplálja a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény gyanúját a hatóság. Ez akkor mondható, ha a hatóság a nyomozás eredményeként a tényekre vonatkozó olyan értesülésekhez jutott, amelyek valósága esetén a bíróság meghatározott személyt bűnösnek mond ki szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt. Lényeges követelmény, hogy az értesülések törvényes *külső* forrásból (és ne csupán a hatóság képzeletvilágából) származzanak; a hitelt érdemlőségüket majd a bíróság fogja – a vád és a védelem közreműködésével, a nyilvános, közvetlen és szóbeli tárgyaláson – elbírálni.

A gyanú megalapozottságát a bíróságnak vizsgálnia kell akkor, mikor az előzetes letartóztatás kérdésében kell állást foglalnia, de ilyenkor az esetleg egymásnak ellentmondó bizonyítékok bizonyító erejét nem bírálhatja el – mondta ki a Legfelsőbb Bíróság, s ennek az iránymutatásnak az értelmezése sok vitára adott okot.

A nyomozó hatóságok – közvetlenül személy szerint a nyomozó, közvetve pedig, a tőle eredő közlések nyomán a hatóság nevében nyilatkozattételre jogosult hivatal előljárói és a vádhatóság illetékesei – is igyekeznek a céltudatosan végzett ismeretszerzés (a nyomozás) keretében a feltételezett bűncselekménnyel összefüggő tényre vonatkozóan birtokukba jutott ismeretek (adatok) igazságértékét felmérni.

Ebben ugyanúgy az emberi tudás adott színvonala, továbbá szakismereteik, személyes ismeretanyaguk, élettapasztalataik stb. vezérlik őket, mint később majd a bíróság tagjait. Nem a

célkitűzésekben vagy az elemzés és értékelés szempontrendszerében, hanem szerkezeti felépítésében különbözik a két vizsgálat egymástól. A bírósági eljárás garanciális mozzanatainak nyomozásbeli hiánya természetesen nem zárja ki azt, hogy a nyomozó, a nyomozó hatóság vagy az ügyész ugyanolyan igaz ismeretekre tegyen szert, mint a bíróság, és azt sem, hogy ismereteik igaz voltáról ugyanolyan meggyőződést tápláljanak, mint a bíróság tagjai. A megismerést övező intézményes garanciák hiánya folytán azonban az állam ezeknek az ismereteknek alkotmányjogi szempontból csekélyebb értéket tulajdonít, mint a bíróság megállapításainak.

Azok az adatok (tényekre vonatkozó ismeretek), amelyekből a hatóság a gyanúját származtatja, nem csupán az ő gondolatvilágában léteznek, így más – az ügyészség és a bíróság – számára is hozzáférhetőek. Ezért ellenőrizhető, hogy a gyanú valóban megalapozott-e. Amikor a bíróság az előzetes letartóztatásra irányuló indítványról készül dönteni, megismerheti az adat forrását; így megítélheti, hogy az adott esetben lehet-e törvényes bizonyítékforrás. Kontradiktóriumok között – vagyis a vád és a védelem közreműködésével – ugyan ilyenkor maga, közvetlenül, nem vizsgálhatja az adatot, s ezért a bizonyító erejét illetően nem foglalkozhat megbízhatóan állással, de arról a hatóság (és az ügyész) által közvetített tartalom alapján is képet alkothat, hogy *elvileg* alkalmas lehet-e annak a ténynek a bizonyítására, amelynek a bizonyítására szánják, azaz, hogy a bűnelkövetés gyanúja valóban megalapozott-e.

b) Az állam jogait a különböző időszakokban szabályozó törvények többnyire még a szóhangzatban sem különböztek lényegesen egymástól. A ma hatályos magyar törvény a vádemelés előtti előzetes letartóztatás ún. „különös előfeltételeit” részletezi. Ezek közül a gyakorlatban minden valószínűség szerint legsűrűbben az ún. „szökésveszély” kerül alkalmazásra.

A hatályos törvény szerint a gyanúsított előzetes letartóztatása elrendelhető, ha „szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból *megalapozottan feltehető*, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható [.]”.

A „különös előfeltétel” tehát a gyanúsított olyan ténykedése, amelyek bekövetkezése bizonytalan, de (a törvény szavai szerint) „megalapozottan feltehető”. A jövőbeli történések alakulását a filozófia a *lehetőség* és a *valóság* kategóriáival, a valószínűségi elmélet pedig a különféle lehetőségek megvalósulásának esélyét a *valószínűségek* különböző (matematikai, statisztikai, logikai) fajaival kezeli.

c) A szakmai irodalomban az egyes letartóztatási okok értelmezésének jelentős teret szenteltek, és ugyancsak sokoldalúan tárgyalták azokat a tényezőket, amelyek adott esetben a kényszerintézkedés elrendelése mellett vagy ellen szólnak. Abban nincs eltérés a szerzők között, hogy minden ügy egyedi megítélést igényel akkor is, ha kétségtelenül léteznek hasonló szituációk, s hogy a helyes döntés mellőzhetetlen előfeltétele a „pró” és „kontra” érveket racionális értékelése.

Az eljárásjogi írásokban világosan megkülönböztetik egymástól a „különös előfeltételek” egyes típusait, magyarázatot kap a „szökés” és az „elrejtőzés” közötti fogalmi különbség – kiegészítve, persze, azzal, hogy a szökéshez az új tartózkodási helyen társulhat elrejtőzés is – és hangsúlyozni szokás: a „különös előfeltételek” bármelyike önmagában is elegendő a személyi szabadság elvonásához. Emellett, természetesen, az is hangot kap, hogy ezek az előfeltételek szimultán is jelentkezhetnek. Több-kevesebb határozottsággal kifejezésre jutott már nemegyszer az a kíváncsi is, hogy az ügy egyedi körülményeiből merített konkrét tényekkel kell a határozat indokolásában szemléltetni a kényszerintézkedés okait.

A gyakorlat

Az ismertetett elméleti felfogás alapjai természetesen nem új keletűek; ezeket már én is így tanultam az egyetemen 1959-ben.

Az előzetes letartóztatás gyakorlata azonban akkoriban is egészen más volt. Lehet, hogy ebben szerepe volt a független bírói kontroll hiányának is, hiszen az 1954. évi V. törvény hatályba lépése után az előzetes letartóztatással kapcsolatban mindent a nyomozó hatóságokon és az ügyészségen belül döntöttek el. Tény, hogy én – mint kezdő jogász – azt tapasztaltam, szó sem volt az ügy egyedi sajátosságainak módszeres elemzéséről és az egyes „különös előfeltételek” (letartóztatási jogcímek) világos elhatárolásáról. Az ügyben szereplő bűncselekményt és az elkövetőt *összességében* szemlélve volt szokás a korábbi, analóg estekhez hasonlítani, és ennek eredményeként született a döntés. A mérce tehát – a lényegyet tekintve – az volt, hogy „le szoktuk-e tartóztatni ilyen esetekben az elkövetőt”. A letartóztatás valódi racionális okának szabatos körvonalazására nem volt szükség, s ezért ezzel nem is fáradozott senki. A kényszerintézkedés elrendelése formanyomtatványon történt; rendszerint (1961-et írtunk; még az 1951. évi III. törvény volt hatályban) egyetlen pont – „a tetten ért terhelt kiléte nem állapítható meg” (97. § [1]. bekezdés a) pont) – kivételével valamennyit megjelölték jogalapként.

A Legfelsőbb Bíróság ugyan kimondta, hogy „az előzetes letartóztatás nem előrehozott büntetés”, ezt az elvet jogpolitikai tartalmú, jelszószerű tételek (pl. „aki a rendőrré kezét emel, csak a büntetés letöltése után mehet haza”, „a garázdát [a rablót, a nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmény elkövetőjét, a zsebtolvajt, a betörőt, a visszaesőt] le kell tartóztatni”) felülírták. Amikor pedig az 1962. évi 8. 120. § (1). bekezdés e) pontja „különös előfeltétel” rangjára emelte azt is, hogy „a terhelt szabadlábbon hagyása az elkövetett büntett jellege folytán a köznyugalmat zavarná”, az ügyek egy csoportjában kifejezetten előrehozott büntetéssé alakította az eljárásjogi kényszerintézkedést.

A határozatok indokolása a tényállás leírását és az alkalmazott jogszabályok megjelölését tartalmazta, az eset körülményeiből merített konkrét, érdemi indokok helyett azonban rendszerint csak a jogszabály – esetleg némiképpen átalakított, kibővített – szövegét olvashatta bennük az érdeklődő. Azon – a jelek szerint – senki nem gondolkozott el hosszabban, hogy mit is jelentenek a szokásos indokolásban „a várható súlyos büntetés” szavak, amelyek pl. a szökési szándék kiváltó okát jelölnék.

Tantételként azt hallottam, hogy a bírói gyakorlat szerint kétévi börtönbüntetés olyan súlyos, a szökés veszélye minden vizsgálat nélkül kimondható.

Az elméleti munkák rendszerint több-kevesebb részletességgel azt is fejtegették, hogy minden ember szükségszerűen sok kötélléssel kapcsolódik a környezetéhez; általában vannak hozzátartozói, rokonai, munkatársai, barátai, ismerősei; rendszeres elfoglaltsága, többnyire kereső foglalkozása vagy más törvényes jövedelemforrása, másokkal közös hosszabb vagy rövidebb távú tervei. Van tehát egy megszokott tárgyi és személyi környezete, amelyben éli mindennapi életét. Az ebből való kiszakadás többnyire anyagi, továbbá rendszerint elkerülhetetlen erkölcsi és érzelmi veszteséggel jár. Nyilvánvaló, hogy ha valaki megszökik, akkor szükségszerűen eltávozik megszokott környezetéből, és az ezzel járó veszteséget mintegy „önként” vállalja, vagyis *áldozathozatalként* éli meg; az őt fenyegető veszély elhárítása érdekében „áldozta fel” anyagi, erkölcsi és érzelmi javait. A várható veszteségek tudata egyúttal a szökés ellen ható motívum, s ezért – így az elméleti munkák – minél inkább „beágyazódott” a környezetébe valaki, annál jobban kötődik hozzá, és annál kevésbé hajlamos szökni.

Kevesebb teret kapott az a gondolat, hogy ez csupán a szökés egyik oldala; a másik az, hogy hová és milyen kilátásokkal lehet szökni. Hazánk ebben az időben is kicsiny, de sűrűn lakott s viszonylag kiépült infrastruktúrával rendelkező ország volt. Itt nem voltak nagy kiterjedésű

néptelen országrészek, lakatlan erdőségek, sem járhatatlan hegyvidékek, s a pusztai futóbe-
tyárok kora is már rég elmúlt.

Földrajzi értelemben a szökés szempontjából mértékadó határok a rendszerváltozással, majd az Európai Unióhoz való csatlakozással kitágultak, hiszen manapság gyakorlatilag személyi igazolvánnyal akadálytalanul bejárható Európa nagy része. Ha azonban a szökevény nem csu-
pán régi önmagától szeretne maradéktalanul megszabadulni, akkor egy új személyiséget is
kell teremtenie magának, s ez – minden egyébtől eltekintve – annál nehezebb feladat, minél
korosabban kezd hozzá. Idegen nyelvtudás nélkül külföldön kezdeni új életet nem túlságosan
ígéretes vállalkozás; az igazán sikeres szökés – amely tehát ha nem is véglegesen, de belátha-
tatlan, vagy legalább hosszú időre elodázza a kézre kerülést – körültekintő felkészülést és
tervezést-szervezést, megfelelő képességeket, komoly személyi kapcsolatokat és nagy anyagi
erőforrásokat igényel. Hazai viszonylatban is fontos szempont, hogy a XXI. század magyarja
már aligha lenne képes hozzászokni ahhoz, hogy hátán a háza, kebelén a kenyere. A Kakukk
Marciéhoz hasonló vándorélet sem a mai idők műfaja; sikeresen bujkálni itthon is sokba ke-
rül. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az egyébként is a szökés ellen ható meg-
fontolások és indítékok hatása egyéb – kevésbé súlyos – kényszerintézkedésekkel (óvadék,
lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet vagy az első és az utóbbiak kombinációja) jelentősen
fokozható.

A jogalkalmazási gyakorlatban keletkezett dokumentumokban – a kényszerintézkedést elren-
delő vagy fenntartó végzéseiben – mindmáig kevés nyomát lehet találni annak, hogy a bírósá-
g milyen tényekből jutott arra a következtetésre, amelynek a határozatban hangot adott.

Nem vagy alig találni nyomát annak is, hogy a „pró” és a „kontra” érveket a bíróság hogyan
állította egymással szembe, s különösen: hogy min mérte le, melyiknek mekkora súlyt lehet
tulajdonítani? Azt kell tehát mondanom: ezek alapján az ember nem tud meggyőződni arról,
hogy a vázolt gyakorlat megváltozott-e.

A „különös előfeltételek” értelmezéséről

a) Szökevénynek szokás tekinteni azokat, akik – többnyire valamilyen, indulatból elkövetett
tett súlyos eredményével – többnyire emberhalállal – szembesülve, rendszerint még felkorbá-
csolt érzelmi állapotban, az önfenntartási ösztön hatására, mintegy pánikreakcióként elmenek-
külnek. Az ilyen „szökevények” sokszor lehiggadva – a történeteket átgondolva, esetleg a bujká-
lás perspektívtávlanságát is felismerve – visszatérnek, nemegyszer feladják magukat. Ebből
nyilvánvalóvá válik, hogy *valójában* nem a felelősség, a hatóságok, hanem saját tettük vagy a
közvetlen környezet esetleges azonnali bosszúja elől „szöktek”. Ám a büntetőeljárás fogalom-
rendszerében – tehát *eljárásjogi értelemben* – a „szökés” *céltudatos magatartás*; a szökevény
a hatóságok látóköréből próbál – lehetőleg huzamos időre vagy végleg – eltűnni.

Szó volt arról, hogy az embernek a megszokott környezetéből kiszakadnia – nem könnyű el-
határozás, és egészen kivételes esetektől eltekintve mindig vannak ellene szóló motívumok.

Aki szökésre szánja rá magát, az ezt azért teszi, mert úgy gondolja, hogy a szökés érdekében
hozott „áldozata”, az elszenvedett anyagi, erkölcsi és érzelmi veszteség árán a büntetés képé-
ben jelentkező nagyobb szenvedéstől szabadulhat. Amikor az elhatározás megszületik, még
senki – maga a gyanúsított sem – tudhatja, mennyire szenved majd meg azt, hogy megszokott
környezetét elhagyja; könnyen lehet, hogy alulbecsüli ezt is, és a rá váró nehézségeket is. Az
is lehet, hogy súlyosabbnak véli a rá váró büntetést, mint amivel tényleg szembe kell néznie,
és részben emiatt is gondolatban több „szenvedés”-t társít hozzá, mint amennyi tényleg jár
majd vele. Mindezeket előre valóban nem lehet pontosan felbecsülni, s ezért nem lehet a
megoldást sem elemi iskolai számtanpéllda módjára meglegelni.

A tényezők közül csak egyet lehet plusz-mínusz húsz százalék pontossággal tudni: az aktuáli-
san ismert bűncselekményre az *ítélkezési gyakorlatban szokásosnak tekinthető, igazságosnak*

tartott büntetést. Kezdetben, amíg a tényállás csak körvonalaiiban ismert, a hatóságok számára még ez is meglehetősen bizonytalan, de ahogyan a nyomozás halad, úgy válik a kép egyre tisztábbá. Előbb a bűncselekmény minősítése – és a hozzá tartozó büntetési keret – rajzolódik egyre határozottabban ki, majd fokról fokra tisztázódnak a történet részletei, s ezzel a számításba jövő súlyosító és enyhítő körülmények ténybeli alapjai, valamint ezek hozzávetőleges hatása a tényleges büntetésre. *Itt lenne tehát helyénvaló, hogy az igényes és átlátható, kiszámítható joggyakorlat érdekében a bíróságok világos és tapasztalati alapokon nyugvó támpontokat határozzanak meg.*

Az egyik szélső érték lenne az olyan súlyos szabadságvesztés, amely – tartamára tekintettel – köztapasztalat szerint a gyanúsított eddigi életét romba dönti, következként azzal jár, hogy a büntetés letöltése után gyakorlatilag szinte mindent – egy mikrokörnyezet kialakítását és egy ebbe illeszkedő életrend felépítését – újra kellene kezdenie. Akit tehát ilyen büntetés fenyeget, azt – ha csak rendkívüli körülmények nem szólnak mégis a szökés ellen – *általában* előzetes letartóztatásba kell helyezni, mert az önfenntartási ösztön önmagában logikailag valószínűvé teszi, hogy a gyanúsított megszökne előle. Ide sorolnám azokat a bűncselekményeket, amelyekre az ítélkezési gyakorlat ismeretében életfogytig tartó vagy nyolc-tíz évi szabadságvesztés kiszabása várható.

Például szolgálhat a közismert Tribuszerné-ügy. Emlékeztetőül: a vádlott ellen pilótajáték-szervezésével elkövetett sokmilliók kárt okozó csalások miatt folyt az eljárás, amelyben mindvégig szabadlábban védekezett, és a tárgyalásokon mindig megjelent. A terhére rótt cselekmény jogi megítélése kétséges volt, a felmentő ítélet esélyeit a védelem nyilvánvalóan jónak tartotta. Az elsőfokú bíróság ugyan kilencévi szabadságvesztésre ítélte, de nem tartóztatta az ítélethirdetés után sem le; valószínűleg nem tartotta kizártnak, hogy a fellebbezési bíróság is más büntetőjogi álláspontot vall majd. A vádlott azonban a jelek szerint ebben kevésbé bizonytalan; a fellebbezési eljárás idején megszökött, és új környezetben, elváltotatott külsővel hosszú ideig sikeresen bujkált.

Ennek a megfontolásnak a jegyében az imént vázolt, önmagukat feladó szökevények esetében sem zárható ki, hogy később, a várható büntetés súlyosságát higgadtan felmérve ismét – most már nem pánikreakcióként, hanem racionális megfontolásból – megszöknének; ám önmagában az, hogy elmenekültek, szerintem nem feltétlenül indokolná az előzetes letartóztatást. Ebben a körben csak a szökés valószínűsége *ellen* szóló konkrét, személyre szabott s az ügy körülményeiből merített ismeretek – főként az életkor, az egészségi állapot és a megbánás őszinteségének tevőleges jelei – ellensúlyozhatják a szökésre indító motívumok súlyát.

Az igazán fogós kérdés azonban nem is ez, hanem, hogy milyen súlyú büntetés az, amely *már* valószínűvé teszi a szökést.

A hatóság elől elszökni gyakorlatilag soha nem lehetetlen – vagyis, filozófiai terminusokban szólva, mindig létező *elméleti lehetőség*. Hatóságaink azonban a jelek szerint túlzottan, főbia-szerűen félnek a szökéstől; ezt látványosan igazolja az, hogy a letartóztatottakat – még pl. a nyolcvanéves „Repülő Gizi” néven elhíresült besurranó tolvajt is – kéz- és lábbilincsből, vezetősíjra kísérgetik, akár akar az illető szökni, akár nem, mondván, már előfordult, hogy valaki megkísérelt megszökni, sőt, volt, akinek sikerült is.

Bár valószínűtlen, hogy néhány hónapi vagy akár egyévi szabadságvesztés elől valaki megszökne, senki nem állíthatja, hogy ez kizárt.

A bűnüldözési statisztika ugyan foglalkozik azzal, hogy a gyanúsított volt-e őrizetben, illetőleg előzetes letartóztatásban, de arra már nem tér ki az adatgyűjtés, hogy mi volt az előzetes letartóztatás jogcíme; így az sem derül ki a statisztikai adattárakból, hogy az egyes letartóztatási jogcímek – így a szökés veszélye – milyen gyakorisággal fordulnak elő a gyakorlatban. A rendőrség és az ügyészség által gondozott bűnüldözési statisztika egy-egy ügyről a *nyomozás idejére vonatkozó* adatokat gyűjt; a kiszabott büntetésre – értelemsszerűen – nem tér ki. A bí-

róságoktól származó igazságügyi statisztikai adatok az előzetes letartóztatás eljárásjogi eseményeit regisztrálják ugyan, és számba veszik a jogerősen kiszabott büntetéseket – egyebek mellett a szabadságvesztés büntetéseket időtartam szerinti megoszlásban – is, ezek azonban semmiféle tényszerű kapcsolatba nem hozhatók az előzetes letartóztatással. Ebben a tekintetben tehát nincsenek igazi, megbízható ismeretek; valójában – megfelelő adatok híján – még a *statisztikai valószínűség* (a konkurens lehetőségek megvalósulásának statisztikai gyakoriság szerinti megoszlása) sem állapítható meg.

A statisztikai az adatok egyébként sem mondanának sokat. Az esetleges téves döntések tanulságai csak egyoldalúan vonhatók le: ha valakit tévesen *nem* tartóztattak le és megszökött, a döntéshozó a mércét alacsonyabbra helyezheti. *Az soha nem derül ki, hogy olyasvalakit tartóztattak le feleslegesen, aki egyébként sem szökött volna meg.*

Megoldást a *logikai valószínűség* kategóriája nyújthatna.

A logikai (más szóval *induktív*) valószínűség egy jövőben lehetséges esemény bekövetkezési esélyének mértékét megfigyelésből – esetünkben tapasztalatból – származó adatokat összefoglaló kijelentés által fejezi ki.

Egyfelől a konkrét büntetés kiszabása szempontjából lényeges, aktuálisan ismert jellemzői alapján az ítélkezési gyakorlat szerint várható büntetés mértékének, másfelől azoknak a körülményeknek a figyelembevételével, összemérésével lehet felmérni a szökés valószínűségének a mértékét, amelyek a tapasztalatok szerint a szökés ellen hatnak. Elméletileg megszökhett volna P. M. terhelt is, aki 1994-től 1996. június 21-ig volt – részben a Legfelsőbb Bíróság határozatai alapján – szökés veszélye címén előzetes letartóztatásban. Ám számos súlyos és krónikus betegségben szenvedett, állapotára tekintettel folyamatosan olyan orvosi ellátásra szorult, amelyet a Büntetés-végrehajtási Kórház nem tudott nyújtani; ezért mindvégig polgári gyógyintézetben volt elhelyezve, s ott őrizte napi három váltásban két-két fegyőr. A szökés ellen ható rossz egészségi állapot a döntésnél nyilvánvalóan nem – vagy nem adekvát módon – kapott szerepet. *Az eset jól szemléltet egy jellegzetes gondolkodási hibát, az elméleti lehetőség azonosítását a reális lehetőséggel, sőt, a logikai valószínűséggel.*

Arra a kérdésre nem adható – és nincs is – általános érvényű válasz, hogy mi az a minimális büntetés, ami elöl *már* megszökne valaki. Ez ugyanis a gyanúsított egyéni és egyedi döntésének függvénye. A jogalkalmazási gyakorlatban érvényesülő gondolkozásmódról alkotható képhez támpontot nyújthatnak viszont a következő adatok: a legutóbbi – 2008. évről szóló – bírósági statisztikai adattár szerint az elsőfokú ítélet meghozatalakor 2162 vádlott volt előzetes letartóztatásban, s az ítélet kihirdetése után közülük 1279-et (59,15 százalék) maga az ítélőbíróság szabadlábra helyezett, és csak 883 vádlott előzetes letartóztatását tartotta fenn. A végrehajtandó szabadságvesztés időtartama 776 elítélt esetében három-öt év közötti, 424 esetében meghaladja az öt évet. Miután a számok mögött meghúzódó statisztikai sokaság (a 2008-ban jogerősen elítélt vádlottak) azonos, talán nem túlságosan nagy tévedés azt gondolni, hogy az a 883 vádlott, akiknek az előzetes letartóztatását fenntartották, 424 öt évnél hosszabb és 459 olyan személyből adódik, akiket – további 475 személlyel együtt összesen 934 főt – három-öt évi szabadságvesztésre ítélték. *Nagy a valószínűsége tehát annak, hogy az 1279 vádlott között, akik az elsőfokú ítélet kihirdetése után szabadultak, volt mintegy 804 (az elsőfokú eljárás idején fogva lévő vádlottak 37,18 százaléka), akinek a jogerős büntetése három évi szabadságvesztésnél enyhébb volt.* Erre még akkor is nyugtalanító gondolni, ha nem hiszünk, hogy valamennyien szökés veszélye címén voltak fogva.

A társadalomba – különösen személyes mikrokörnyezetükbe – normálisan beilleszkedett, „megállapodott” emberek általában a mégoly súlyosnak tűnő (négy-öt éves) büntetés elöl sem szöknének meg akkor sem, ha nem tartóztatnák őket le. E gondolat érvényre juttatása annyiban igényelne szemléleti változást, hogy a közepes súlyú bűncselekmények elkövetői közül valóban csak azokat lenne szabad szökés veszélye címén letartóztatni, akikre vonatkozóan

konkrét ténybeli adatok mutatnak arra, hogy esetükben a szökés nem pusztán elvont, elméleti – sőt adottságaikat figyelembe véve talán nem is reális – lehetőség, hanem készségeikkel és gondolkodásmódjukkal, valamint ténykedésükkel számolva létező logikai valószínűség.

Az 1980-as években egy textilüzlet vezetője ellen mintegy hatmillió forint elsikkasztása miatt indult eljárás; összebeszélés, a bizonyítás veszélyeztetése és szökés veszélye címén tartóztaták le. Két-három hónap után – mikor a kihallgatások zöme és a szakértői vizsgálatok már megtörténtek – került az ügy a kezembe. Elgondolkoztam: ilyen súlyú sikkasztásért ebben az időben ezért öt-hat év szabadságvesztés volt a várható büntetés. A büntetlen előéletű, hatvan év körüli gyanúsítottnak van lakása, rendezett a családi élete, unokái is vannak, egész életében szolid, polgári életmódhoz (hideg-meleg folyóvíz, tiszta ágynemű, terített asztal, evőeszköz stb.) szokott. A tényállás lényegében már tisztázódott, a nyomozás sikerét már nem veszélyeztetheti. Eddigi életvezetése alapján ítélve nyilván a büntetés idején is fegyelmezett lesz – tehát a maximálisan hatévi szabadságvesztés háromnegyedének letöltése után feltételes szabadságra bocsátják majd. Vajon ésszerű feltételezés, hogy a rá váró négy évi és három-négy hónapi szabadságvesztés elől elbujdosik? A kérdés ilyen felvetése akkor új volt; egyetlen kollégám sem válaszolt igennel. Szabadrólra helyeztük, s ez a Legfőbb Ügyészségen is megbotránkozást keltett, mivel – mint mondták – „az ilyen súlyú bűncselekmények elkövetőit előzetes letartóztatásban szoktuk átadni a bíróságnak”. Azt azonban senki nem mondta, hogy a gondolatmenet hibás – és a vádlott minden tárgyaláson meg is jelent.

A személyi szabadság értéke és az igényes jogalkalmazás, a szakmai színvonal javítása egyaránt azt kíváná, hogy a régmúltban megszokott stratégiával szakítva az előzetes letartóztatásról szóló döntéseknél valóban az ügy egyedi körülményeiből merített tények, ne pedig üresen puffogó frázisok legyenek az indokok. Szökés veszélye esetén ez feltételeznél annak fontolóra vételét, hogy az eljárás adott szakaszában a bizonyíthatónak ígérkező tények milyen büntetőjogi minősítést sugallnak, s az adott minősítés keretei között – a büntetési tétel határait is figyelembe véve – milyen büntetés kiszabása várható reálisan. Nem csak a büntetési keretek tágak, pl. a vagyon elleni bűncselekményeknél, hanem az alájuk vonható értékhatárok is! Az indokolásnak nem csak a feltételezett tényállást és minősítést, hanem a büntetés kiszabásánál irányadónak tartott lényeges körülmények felsorolását és a várható büntetés körülírását („hosszú tartamú”; „középmértéken felüli” stb.) is tartalmaznia kellene. Ha a várható büntetés mértéke nem önmagában indikál szökési veszélyt (a közepes súlyú, öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményeknél ez a helyzet), annak is ki kellene tűnni belőle, hogy a bíróság milyen jelenségeket és milyen megfontolásból értékelt úgy, hogy azok a gyanúsított életvezetését figyelembe véve – a várható büntetéssel *együttesen* – szökési veszélyre mutatnak. Az ilyen indokolás garanciát jelentene arra, hogy a döntés valóban egyedi megfontolás eredménye.

A letartóztatott szökésének veszélye az előzetes letartóztatásban töltött minden egyes nappal csökken, mert csökken a majdani büntetés *még le nem töltött része*. Ha tehát a tényállás tisztázása során változnak a büntetés mértékét befolyásoló elemek, mindig fontolóra kell venni, hogy ennek az előzetes letartóztatásra van-e hatása. Úgyszintén: ahogyan az előzetes fogva tartásban eltöltött idő növekszik (de pl. az ügyésznek a vádemeléskor, a bírónak a tárgyalás kitűzésekor és a bíróságnak a tárgyalás hosszabb elnapolásakor) szinte mindig el kell gondolkodni azon: vajon a várható büntetésből még le nem töltött rész még mindig indokolja-e a kényszerintézkedés fenntartását. Meggyőződésem, hogy ilyen szemlélet mellett – amely egyébként teljes összhangban lenne az igazságszolgáltatás által évtizedek óta hirdetett elvekkel – a manapság szökés veszélye címén fogva tartott letartóztatottak száma és az elsőfokú ítélet kihirdetésekor szabadrólra helyezett letartóztatottak aránya radikálisan csökkenne.

c) A szökés veszélyével egyenértékű, de nem azonos, ha „más okból megalapozottan feltehető, hogy a jelenléte az eljárási cselekményeknél másképp nem biztosítható”.

Az „egyéb ok” sokféle jelenséget fog át az öngyilkosság veszélyétől az anarchisztikus gondolkodásmódból fakadó engedetlenségig, ezek azonban viszonylag ritkák. Szemet szűrt 1995-ben, hogy a statisztikai adattár szerint a bíróság sok olyan vádlottat tartóztatott le, akik ellen úgy emeltünk vádat, hogy szabadlábon védekeztek a nyomozás során. Ekkor már sok hajléktalan volt a fővárosban, és ők nem ritkán követtek el kisebb lopásokat. Kiderült: egy-egy hajléktalan a főváros egy szűkebben körülírt területén „lakik”; itt megvan a megszokott tartózkodási és hálóműhelye, étkezőhelye, mozgási közege, társasága, ismeretségi köre. A helyi rendőrök is személyesen ismerik. A nyomozás idején ezért meg is találták, ám van bejelentett állandó lakása is – rendszerint valahol vidéken –, ahol azonban már évek óta nem is járt, s lehet, hogy az épület már nem is létezik. Az okmányokban természetesen ez szerepelt, a bíróság is oda küldte az idézést, s a posta a kézbesítési értesítést „ismeretlen helyre távozott” feljegyzéssel küldte vissza. Ez volt az elfogatóparancs háttere. A rendőrség a körözés közzététele után a szokott helyen az illetőt megtalálta (statisztikailag eredményes „elfogás”), bekísérték a bíróságra, s ott egy – az ügyet többnyire nem ismerő – bíró az iratok alapján elrendelte a letartóztatást, majd néhány hónap elteltével az ügyét letárgyalták, kiszabták a büntetést – többnyire annyit, amennyit addig már előzetes fogva tartásban letöltött. Szerencsés esetben ez nem volt – legalább is lényegesen – több, mint amennyit egyébként kiszabtak volna. Kialakítottuk azt a gyakorlatot, hogy a nyomozás idején tisztázták, hová (megbízottja címére vagy olyan ingyenes hálóműhelyre, szociális gondozóhoz, civil szervezethez stb.) lehet a számára úgy értesítést küldeni arról, hogy hivatalos iratot kell átvennie, hogy azt meg is kapja. Ez a rendszer tudomásom szerint viszonylag megbízhatóan működött – bár kétségtelenül több terhet rótt a hatóságra. Ennyit azonban – szerintem – a személyi szabadság megér.

*

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény *gondolati* előkészítése az 1980-as évek második felére nyúlik vissza, és a tényleges munka megindulása is rendszerváltozáshoz kapcsolódik. Ekkoriban központi kérdés volt az emberi jogok, a jogállamiság, a személyi szabadság védelme, a hatósági önkény elutasítása, s a bírói függetlenség mint ezek egyik igen fontos eleme, illetőleg biztosítója.

Ennek jegyében került bele a Be.-be az a szabály, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy szabadlábon védekezzen” (5. § [2.] bekezdés), továbbá az, hogy „[H]a e törvény a kényszerintézkedések alkalmazása esetén az érintett személy alkotmányos jogainak korlátozását megengedi, az ilyen cselekmény elrendelésének az egyéb feltételek megléte esetén is csak akkor van helye, ha az eljárás célja kisebb korlátozással járó más cselekménnyel nem biztosítható.” Az előzetes letartóztatás „különös előfeltételei” (jogcímei) azonban szövegszerűen az 1876-os büntetőperrendtartástól sem sokban – és főként: nem mindig a kívánatos módon – térnek el, holott időközben a tételes büntetőeljárás jogban három teljes kódex váltotta egymást.

A XX. század második harmadától mindmáig a hazai büntetőpolitika sűrűn váltogatja a szigorú és az enyhébb felfogást, s a lakosság ezen edződött. Vannak, akik visszakívánják a halálbüntetést; vannak hívei az olyan kegyetlen és embertelen büntetésnek, mint a halálig tartó szabadságvesztés, és általában: sokan csak a bebörtönzést tekintik „igazi” büntetésnek. Vannak, akik számára az előzetes letartóztatás nem szűken mérhető kényszerintézkedés, hanem a büntetőeljárás megindításának a jele („és ez az ember még szabadlábon van?” – kérdezik olykor). Ha a társadalom így gondolkodik, szemlélete nem maradhat minden hatás nélkül az állam működésére sem. A szigor híveinek általában nagyobb a hangja, s ezért lehet, hogy szigorúbbnak véljük a jogalkalmazási gyakorlatot, mint amilyen ténylegesen. A 2008. évre vonatkozó bírósági statisztika szerint a bíróságok 53 651 főt (68,587 százalék) nem szabadságvesztéssel, hanem pénzbüntetéssel, közérdekű munkával, önállóan alkalmazott mellékbüntetéssel büntették, vagy önálló intézkedést alkalmaztak vele szemben. Felfüggesztett szabadságvesztés-

téssel büntettek 16022 elítéltet (20,482 százalék), és végrehajtható szabadságvesztésre ítélték 8502 főt (10,868 százalék). A szabadságvesztés–centrikusság tehát nem jellemző.

A 2008-ban jogerősen elítéltek közül azonban az elsőfokú ítélet kihirdetésekor 2162 vádlott (25,429 százalék) volt előzetes letartóztatásban, s a bíróság 1279-et (59,158 százalék) az ítélethirdetés után szabadlábra helyezett. Figyelembe véve a büntetőeljárások – és ezen belül az elsőfokú tárgyalás – időtartamát, kérdés, mennyiben valósul meg a törvénynek az az előírása, hogy „[A] bíróságnak, az ügyésznek, illetőleg a nyomozó hatóságnak arra kell törekednie, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson.”

Vajon a tanács elnöke mikor kezdett el azon gondolkodni, hogy ha igaznak bizonyul a vád, milyen büntetés lenne igazságos? És hogy ebből mennyit töltött ki a vádlott előzetes letartóztatásban? A még le nem töltött rész valóban ok a fogva tartásra? És ha nem, akkor tulajdonképpen miért van még mindig fogva? Netán azért, mert ő maga kilátástalannak tartotta a szabadlábra helyezését, s ezért nem kérte, a bíróság pedig *ezen eddig* nem gondolkozott? Esetleg még az ítélethirdetés előtti utolsó – hat hónapnál nem régebbi – tárgyalás idején sem?

Az ennek az írásnak a készítéséhez gyűjtött adatok és tapasztalatok erősítették azt a meggyőződésemet, hogy a jogalkalmazási gyakorlatban tovább élő szemlélet jelentős változása nélkül a személyi szabadság aligha foglalja el azt a rangot, amely a hányatott sorsú 1989. évi XIX. törvény készítése idején vezérelt bennünket. Ez a szemléletváltozás azonban céltudatos szorgalmazás nélkül, „magától” aligha következik be.

(Forrás: ÉLET ÉS IRODALOM, LIV. évfolyam 42. szám, 2010. október 22.)

Kérdések:

- 1. Mi a szöveg alapállítása? Mi mellett érvel a szerző?***
- 2. Ossa fel részekre a szöveget!***
- 3. Vázolja fel az érvelés szerkezetét, ívét 4 tételmondatban!***
- 4. Minek a bizonyítására használja a szerző a statisztikákat?***
- 5. Fogalmazzon meg érdemi kérdéseket a szöveggel kapcsolatban!***
- 6. Érveljen a szerző ellen!***

[VI.] Tudományos szöveg előállítása

20. TÁBLÁZAT

A JEGYZETEKBE ÉS A SZÖVEGBEN LEGGYAKRABBAN ELŐFORDULÓ RÖVIDÍTÉSEK

Anon.	Anonim
cikk.	cikkely (nem újságcikk, hanem törvénycikkek és hasonló)
ed.	angol bibliográfiában ed. = editor = szerkesztő
e.g.	(angol szövegben <i>exempli gratia</i>)
É. n.	évszám nélkül
fej.	fejezet
fol.	folio
ford.	fordítás
Ford.	
megj.	A fordító megjegyzése
h.	hasáb (esetleg col = columna)
H. n.	hely nélkül
<i>ibid</i>	vagy <i>ibidem</i> , ugyanott (vagyis ugyanaz a mű, ugyanaz az oldal; ha a mű ugyanaz, de az oldal nem, akkor <i>op. cit.</i> = id. mű és az oldalszám)
i.e.	(angol szövegben) <i>id est</i> , vagyis, tehát
ill.	illusztráció
jegyz.	jegyzet (pl.: 1. vagy vö. 3. jegyz.)
kiad.	kiadás (első, második)
köt.	kötet
köv.	következő
l.	lásd

l. lent	lásd lent
MS	kézirat, többesszám MSS
n°	szám (használatát elkerülhetjük úgy, hogy csak magát a számot írjuk oda)
NB	nota bene
<i>op. cit.</i>	ugyanattól a szerzőtől már korábban idézett mű
p.	pagina (vagy o.)
par.	paragrafus (§)
passim	különböző helyeken (amikor nem egy adott oldalra hivatkozunk, mivel a szerző az egész műben tárgyalja a fogalmat)
pl.	például
pseud.	pseudonim, ha a szerző vitatott, pseudo
sic	így (így írta a szerző, akit éppen idézek; használható óvatosságból vagy ironikusan, amennyiben óriási tévedésről van szó)
szemelv.	szemelvény
Szerz.	
megj.	A szerző megjegyzése
t.	táblaoldal
t.l.	táblalap
viz.	(angol szövegben) <i>videlicet</i> , vagyis pontosabban
vol.	kötet, többes száma voll; (vol. általában egy többkötetes mű egyik kötete, voll. azt jelzi, hány kötetből áll a mű)
vö.	vesd össze
vs.	versus (pl.: fehér vs. fekete, fehér vs. fekete, de úgy is írható, hogy fehér/fekete)

(Forrás: Umberto Eco: *Hogyan írjunk szakdolgozatot?* Budapest, Kairosz, 1987.)

A kiadásért felelős:
a Miskolci Egyetem rektora, Prof. Dr. Patkó Gyula
Megjelent a Miskolci Egyetemi Kiadó gondozásában
A kiadó felelős vezetője: Burmeister Erzsébet
Példányszám: 80
Készült a Miskolci Egyetemi Sokszorosító Üzemében, Miskolcon
A sokszorosításért felelős: Pásztor Erzsébet
ÁJK, Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszék – 2013 – 1468 – ME
Első kiadás
Sokszorosítóba leadva: 2013. február